

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ *2025.*

PRAVA NA ZRNU GRAŠKA

LGBT Forum Progres

PREDGOVOR: 15. GODINA PROGRESA

prenosimo zvanično saopštenje povodom 15 godina rada naše organizacije

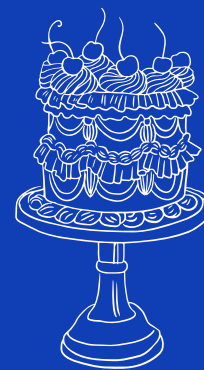
Danas, 10. decembra 2025. godine, na Međunarodni dan ljudskih prava, LGBT Forum Progres sa ponosom obilježava **petnaest godina postojanja i neprekidnog rada** na promociji, zaštiti i unapređenju ljudskih prava u Crnoj Gori. Kao prva i najstarija LGBTI organizacija u državi, Progres je tokom protekle deceni i po bio i ostao nepokolebljiv glas svih onih koji se bore za dostojanstvo, jednakost i pravdu.

Simbolično je da naš jubilej pada upravo na dan kada cijeli svijet obilježava usvajanje Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima iz 1948. godine. Ovaj datum nas podsjeća da su ljudska prava univerzalna, nedjeljiva i neotuđiva - da pripadaju svima, bez obzira na to ko smo, koga volimo ili kako se identifikujemo.

Kroz petnaest godina rada, LGBT Forum Progres je ostvario broje rezultate koji su direktno uticali na kvalitet života LGBTI osoba u Crnoj Gori. Pokrenuli smo i razvili prvo LGBTI sklonište u državi - siguran prostor za osobe koje su pretrpjele nasilje ili diskriminaciju. Uspostavili smo Centar za LGBTI zajednicu kao mjesto okupljanja, podrške i jačanja zajednice. Pružili smo besplatnu pomoć stotinama osoba koje su se suočile sa kršenjem svojih prava, a naš program mentalnog zdravlja osigurao je da psihosocijalna pomoć i podrška bude dostupna svima - u bilo koje doba dana ili noći, u svakoj opštini Crne Gore.

Iza nas su stotine edukacija, kampanja, istraživanja, materijala i zagovaračkih aktivnosti koje su doprinijele promjeni zakonodavnog okvira i javnih politika. Bili smo aktivni učesnici u izradi strateških dokumenata, sarađivali sa institucijama i kontinuirano gradili mostove između zajednice i donosilaca odluka.

Posljednjih nekoliko godina, oblast djelovanja LGBT Forum Progres značajno se proširila. Svjesni da su ljudska prava nedjeljiva, našu misiju smo proširili i na druge marginalizovane grupe u crnogorskom društvu - mlade, žene sa iskustvom nasilja i starije osobe, pružajući im podršku, edukaciju i osnaživanje neophodno za aktivno učešće u društvu...

...Upravo u tom duhu, naše nedavne aktivnosti uključuju obuke za pedagoško-psihološke službe škola, umrežavanje institucija, uspostavljanje servisa njegovateljica us jevernoj i južnoj regiji za starije osobe, kampove o ljudskim pravima i aktivizmu za mlade, kao i brojne druge inicijative. Ovo proširenje nije udaljavanje od naše osnovne misije - naprotiv, rad sa različitim marginalizovanim grupama jeste prepoznavanje da se borba za prava jednih ne može odvojiti od borbe za prava svih kojima su pomoć i podrška potrebni.

Petnaest godina neprekidnog rada ne bi bilo moguće bez naše zajednice, članstva, volontera, stručnih saradnika, partnera i donator. Zahvaljujemo svima koji su tokom ovih godina bili uz nas - onima koji su donirali svoje vrijeme, znanje ili sredstva. Posebnu zahvalnost dugujemo svim aktivistima i aktivistkinjama koji su kroz godine gradili ovu organizaciju, često uz velike lične žrtve.

Zahvaljujemo partnerima koji su prepoznali važnost našeg rada i pružili nam podršku, kao i medijima koji su odgovorno izvještavali o temama koje se tiču ljudskih prava i doprinijeli pormjeni javnog diskursa.

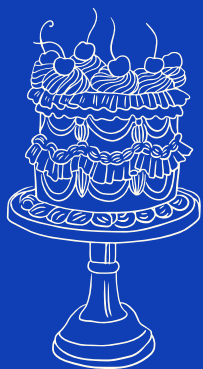
Dok boilježavamo jubilej, svjesni smo izazova koji su pred nama. Crna Gora je napravila značajne korake u pogledu zakonodavnog okvira, ali puna ravnopravnost i kvalitet života LGBTI osoba i drugih marginalizovanih grupa još uvijek je na zabrinjavajućem nivou. Međutim, upravo zato i nastavljamo.

Naša vizija ostaje ista: Crna Gora kao demokratska i evropska država, sa društveno prihvaćenom, vidljivom i zaštićenom LGBTI zajednicom, ali i kao društvo u kojem svaka osoba, bez obzira na svoje karakteristike, ima pravo na dostojanstvo, sigurnost i jednake mogućnosti. Nastavljamo sa radom na terenu, u institucijama, u zajednicama - svuda gdje je potrebno boriti se za osnovna ljudska prava.

Današnji Međunarodni dan ljudskih prava podsjeća na ono najvažnije - **ljudska prava nemaju uslov i nemaju izuzetak.**

**Na tom principu smo počeli.
Na njemu i nastavljamo.**

Tim LGBT forum Podgorica

ANALOGIJA - PRAVA NA ZRNU GRAŠKA

Kada smo birali okvir za godišnji izvještaj za 2025. godinu, tražili smo način da jasno, jednostavno i istinito prikazemo složenost položaja marginalizovanih i višestruko marginalizovanih osoba u Crnoj Gori – svih onih kojima je potrebna podrška da bi ostvarili svoja prava, da bi bili bezbjedni, vidljivi i ravnopravni, i da bi se njihov glas čuo u društvu koje ih često previđa. Tražili smo metaforu koja može da obuhvati napredak i prepreke, zakone i stvarnost, kao i institucionalne pomake i svakodnevne borbe. U tom procesu, bajka o princezi na zrnju graška nam se nametnula kao neočekivano precizna slika onoga što vidimo u našem radu već petnaest godina a očigledno se ističe u 2025. godini.

U bajci, krevet je složen od mnogih madraca i jastuka, ali jedno malo zrno, skriveno duboko ispod svih slojeva, i dalje izaziva nemir. U našem kontekstu, ti slojevi predstavljaju sve ono što je Crna Gora formalno izgradila: zakone, strategije, institucije, akcione planove, međunarodne obaveze, servise i programe koji su se razvijali tokom godina. To su slojevi koji postoje, koji su važni i koji se ne mogu zanemariti. Oni čine okvir u kojem se ljudska prava danas štite i ostvaruju.

Ali ispod svih tih slojeva i dalje postoji „zrno“ – ono što svakodnevno vidimo kroz naše servise, istraživanja, prijave diskriminacije, rad sa zajednicama i iskustva ljudi koji nam se obraćaju. To zrno je neprimjenjivanje zakona, institucionalna inertnost, prikrivena ili otvorena diskriminacija, strah od obraćanja institucijama, nasilje koje se ne prijavljuje, birokratske prepreke, nedostatak razumijevanja, tiha marginalizacija koja se ne vidi u statistikama, ali se jasno osjeća u životima ljudi. **To zrno je ono što ne dozvoljava miran san – ne zato što su ljudi „preosjetljivi“, već zato što problem zaista postoji, čak i kada je skriven ispod mnogo slojeva.**

Ova analogija nam omogućava da prikažemo 2025. godinu onakvom kakva je zaista bila: godinu u kojoj su postojali vidljivi pomaci, ali i uporne prepreke; godinu u kojoj su servisi bili snažni i dostupni, ali i godinu u kojoj su potrebe zajednica bile jednako velike; godinu u kojoj su institucije imale kapacitete, ali ne uvijek i volju; godinu u kojoj su zakoni postojali, ali nisu uvijek živjeli u praksi. Ona nam pomaže da objasnimo zašto je naš rad i dalje neophodan, zašto su naši servisi i dalje puni, i zašto se borba za ravnopravnost ne završava donošenjem jednog zakona ili jedne strategije.

U tom smislu, analogija nije samo simbol prepreka, već i simbol odgovornosti. Ono nas podsjeća da se promjene ne dešavaju same od sebe, već zahtijevaju stalno prisustvo, praćenje, reagovanje i zagovaranje. Svaki sloj koji društvo doda – bilo da je to novi zakon, nova strategija, novi servis ili nova institucionalna procedura – ima vrijednost samo ako doprinosi tome da se zrno smanji, a ne da se samo bolje sakrije. Naš rad tokom 2025. godine pokazao je da je upravo ta upornost i svakodnevno bavljenje onim što je skriveno ispod površine, ključ za stvarne promjene.

Zato je važno naglasiti da se „zrno“ ne može posmatrati kao izolovan incident, niti kao prolazni izuzetak koji se može zanemariti u širem prikazu napretka. Svaki pojedinačni slučaj diskriminacije, nasilja, institucionalnog propusta ili nepravde ima sistemsku težinu, jer narušava integritet ukupnog rada – i institucija i civilnog sektora. Bez obzira na dobru volju, kapacitete ili formalne mehanizme, upravo ti pojedinačni slučajevi pokazuju gdje se sistem lomi i gdje je potrebno djelovati. Oni nisu anomalije, već pokazatelji onoga što se nalazi ispod površine, i zato zahtijevaju pažnju, intervenciju i dugoročno rješavanje, a ne prećutno prihvatanje kao neizbježnih izuzetaka.

„Prava na zrnu graška“ je zato više od metafore – to je način da se prikaže realnost koja je često nevidljiva, ali duboko prisutna. Podsjeća nas da napredak nije dovoljan ako ne dopire do svakog sloja društva. Poziva da se ne zadovoljavamo time što je krevet visok, već da se bavimo onim što se nalazi ispod njega. I to je, na kraju, objašnjenje zašto ovaj izvještaj nosi baš ovaj naziv: jer želimo da pokažemo sve slojeve našeg rada, ali i da jasno imenujemo ono što i dalje boli – kako bismo zajedno radili na tome da se zrno konačno ukloni.

PROGRAMI

Programi koje sprovodimo predstavljaju temelj našeg rada i ključni mehanizam kroz koji obezbjeđujemo kontinuiranu, dostupnu i kvalitetnu podršku zajednici. Kroz različite modele informisanja, savjetovanja, edukacije i osnaživanja, ovi programi omogućavaju da se potrebe korisnika prepoznaju i adresiraju na sveobuhvatan i održiv način. Svaki od njih razvijen je kao odgovor na konkretne izazove, a njihov zajednički cilj je unapređenje sigurnosti, pristupa pravima i stvaranje inkluzivnijeg društvenog okruženja.

Programi koje sprovodimo su:

- Besplatno pravno savjetovanje
- Besplatno psihološko-socijalno savjetovanje
- Program za volontere
- Monitoring online govora mržnje
- Sportski klub
- Program stručnog osposobljavanja
- Zaštita seksualnog zdravlja

PROJEKTI

KAO NOSILAC

- *Zakoni su tu da se koriste! (Donator: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava)*
- *Jednake prilike: Integracija i osnaživanja žena na tržištu rada (Donator: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava)*
- *Edukacija i umrežavanje za bolju budućnost mladih u Crnoj Gori (Donator: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije)*
- *Zajedno za treće doba: Unapređenje vaninstitucionalne podrške starijim licima (Donator: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije)*
- *Glas za pravdu - Podrška LGBTIQ ženama žrtvama nasilja (Donator: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije)*
- *Promjene počinju od mladih! (Donator: Ministarstvo sporta i mladih)*
- *Zaštita i unapređenje prava LGBTI osoba kroz implementaciju Zakona o životnom partnerstvu lica istog pola (Donator: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava)*
- *Riječi imaju moć: Sistemska borba protiv diskriminatornog govora i mizoginije u crnogorskom društvu (Donator: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava)*
- *U igri smo zajedno - sistemski pristup suzbijanju govora i diskriminacije u sportu (Donator: Ministarstvo sporta i mladih)*
- *Mladi na prvom mjestu: povezivanje institucija i osnaživanje mladih u obrazovnom sistemu Crne Gore (Donator: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije)*
- *Mreža podrške za treće doba - Širenje i integracija vaninstitucionalnih servisa podrške za starije u Crnoj Gori (Donator: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije)*
- *Jačanje sistema socijalne podrške LGBTIQ ženama žrtvama nasilja u sjevernom regionu (Donator: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije)*

PROJEKTI

PARTNERSKA ULOGA

- *Dijalog za promjene: Inkluzivno obrazovanje i jačanje podrške za LGBTI ljudska prava (Donator: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava)*
- *Savjetovanje za djevojke i žene OSI, LGBTIQ, Romkinje i Egipćanke žrtve nasilja (Donator: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije)*
- *Zdravlje za sve - Unapređenje zdravstvene prakse za LGBTI osobe u Crnoj Gori (Donator: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava)*
- *Aktiviraj se! - Škola volonterizma i ljudskih prava za mlade Crne Gore (Donator: Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga)*
- *Sigurne i snažne - zajedno u zaštiti od rodno zasnovanog i porodičnog nasilja u Crnoj Gori (Donator: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije)*

NAŠ PRISTUP

VIŠE OD JEDNE PRIČE, VIŠE OD JEDNOG REŠENJA

Raznovrsnost projekata koje smo realizovali tokom 2025. godine nije slučajna, niti je samo odgovor na različite prioritete javnih poziva i konkursa. Ona je odraz našeg temeljnog uvjerenja da se **ljudska prava ne mogu posmatrati kroz jednu prizmu**, niti se potrebe ljudi mogu svesti na jedno obilježje po kojem ih društvo često grupiše. Marginalizovane i višestruko marginalizovane osobe žive stvarnosti koje su složene, višeslojne i međusobno isprepletene, i zato svaki pokušaj da se njihova iskustva objasne jednim identitetom ili jednim problemom nužno promašuje suštinu.

Upravo zato zagovaramo i primjenjujemo intersekcionalni pristup – pristup koji prepoznaje da se diskriminacija, nejednakost i isključenost ne dešavaju u vakuumu, već na mjestima gdje se prepliću različiti identiteti, okolnosti i prepreke. Naši projekti iz oblasti socijalne zaštite, obrazovanja, rodne ravnopravnosti, mentalnog zdravlja, digitalne bezbjednosti, ljudskih prava, kulture i javnih politika nijesu odvojene cjeline, već dijelovi jedne šire slike. Oni pokazuju da stvarni napredak zahtijeva više od jednog rješenja, više od jedne institucije i više od jedne vrste intervencije.

Multisektorski odgovor nije samo preporuka – to je jedini način da se postignu održive promjene. Svaki naš projekat, bez obzira na temu, nastaje iz istog uvjerenja: da se ljudska prava ostvaruju tek kada različiti sistemi rade zajedno, kada se potrebe pojedinaca sagledavaju u cjelini a prepreke rješavaju na više nivoa istovremeno. Naša raznovrsnost je zato naša snaga. Ona pokazuje da razumijemo kompleksnost stvarnosti u kojoj ljudi žive i da smo spremni da djelujemo tamo gdje se te kompleksnosti prelamaju.

Jer ljudi nijesu jednodimenzionalni, pa ne smiju biti ni rešenja koja im nudimo.

FINANSIJSKA ODRŽIVOST

U toku godine nastavili smo da finansiramo naše projekte kroz raznovrsne izvore, kombinujući programe i javne pozive ministarstava i drugih institucija Crne Gore sa privatnim donacijama i članarinama. Ovaj pristup finansiranja odražava naš strateški opredjeljenje ka dugoročnoj održivosti i nezavisnosti, jer se najveći dio naših aktivnosti direktno odnosi na primjenu postojećih zakona, javnih politika i regulatornih okvira koji uređuju stanje u zemlji.

Saradnja sa institucijama, privatnim donatorima i članovima organizacije omogućava nam da radimo u punom skladu sa nacionalnim prioritetima, da precizno adresiramo izazove prepoznate u lokalnom kontekstu i da doprinosimo unapređenju praksi relevantnih za crnogorski institucionalni sistem. Diversifikacija izvora finansiranja jača održivost naših programa i osigurava da rezultati koje postizemo imaju dugoročan uticaj unutar zajednice i javnih struktura.

PARTNERSKE ORGANIZACIJE

SOCIJALNI CENTAR

ILGA WORLD

ESWA

IGLYO

IGLYO

ILGA EUROPE

CENTAR E8

GRAĐANSKA ALIJANSA

ĐAKOMO ADRIATIC

INICIJATIVA MLADIH ZA LJUDSKA PRAVA - YHIR

MREŽA ZA MLADE CRNE GORE

Mreža za mlade
Crne Gore

POLIGON ZA ŽENSKU IZUZETNOST - SOFIJA

Polygon za žensku izuzetnost Sofija

DEKAPLUS

EUROPEAN CENTER FOR HUMAN RIGHTS - ECHR

SAČUVAJMO SINJAJEVINU

NVO SISTEM

NE BACAJTE BOCE

PARTNERI I SARADNICI/E

Rad naše organizacije tokom prethodne godine bio je zasnovan na uvjerenju da se društvene promjene ne dešavaju u izolaciji. Svaka tema kojom se bavimo - od ljudskih prava i socijalne zaštite, preko mentalnog zdravlja, rodne ravnopravnosti i podrške starijim osobama, do borbe protiv nasilja i diskriminacije - zahtijeva zajednički rad različitih sektora, stručnjaka i zajednica. Upravo zato, saradnja sa vanjskim partnerima i saradnicima predstavlja jedan od ključnih stubova našeg intersekcionalnog pristupa. Ona nam omogućava da obuhvatimo kompleksnost stvarnih životnih situacija, da dopremo do različitih grupa i da kreiramo programe i kampanje koje su utemeljene na znanju, iskustvu i profesionalnoj etici.

Tokom godine kontinuirano smo gradili i širili mrežu institucija, organizacija civilnog društva, stručnjaka i pojedinaca koji dijele naše vrijednosti i spremni su da doprinesu stvaranju inkluzivnijeg i pravednijeg društva. Naš rad se oslanja na prepoznavanje sopstvenih kapaciteta, ali i na svjesno uključivanje eksternih ekspertiza - jer nijedna organizacija ne može sama odgovoriti na sve potrebe zajednice. Outsourcing stručnosti, mobilizacija različitih aktera i njegovanje partnerskih odnosa omogućili su nam da pružimo kvalitetnije servise, da kreiramo snažnije kampanje i da osiguramo da naš rad bude održiv, relevantan i usmjeren na stvarne potrebe ljudi sa kojima radimo.

MEĐUNARODNI INSTITUCIONALNI PARTNERI

**INSTITUT ZA PROUČAVANJE
LJUDSKIH PRAVA UNIVERZITETA
KOLUMBIJA**

SAVJET EVROPE

UN PSEA GRUPA

**INSTITUT HARRIMAN ZA RUSKE,
EVROAZIJSKE I ISTOČNOEVROPSKE STUDIJE
UNIVERZITETA KOLUMBIJA**

COLUMBIA | HARRIMAN INSTITUTE
Russian, Eurasian, and East European Studies

UJEDINJENE NACIJE

MONTENEGRO

INSTITUCIONALNI DOMAĆI PARTNERI

**ZAŠTITNIK LJUDSKIH
PRAVA I SLOBODA
CRNE GORE -
OMBUDSMAN**

**MINISTARSTVO
UNUTRAŠNJIH
POSLOVA I UPRAVA
POLICIJE**

**ZAVOD ZA SOCIJALNU I
DJEČJU ZAŠTITU**

Zavod za socijalnu
i dječju zaštitu
Crne Gore

INSTITUT ZA JAVNO ZDRAVLJE

**CENTAR ZA STRUČNO
OBRAZOVANJE**

**MINISTARSTVO
PROSVJETE, NAUKE I
INOVACIJA**

Ministarstvo
prosvjete, nauke
i inovacija

**JU DOM STARIH
PODGORICA**

CENTRI ZA SOCIJALNI RAD

JU Centri za socijalni rad
Crna Gora

ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

**ZAVOD
ZA
ZAPOŠLJAVANJE**

Crna Gora
Zavod za školstvo

**UNIJA POSLODAVACA
CRNE GORE**

UNIJA POSLODAVACA
CRNE GORE

STRUČNE SARADNICE I EKSPERTI

Pored institucionalnih partnerstava i saradnje sa aktivistima, važan dio našeg rada čine i stručnjaci i stručnjakinje koji svojim znanjem, profesionalnim iskustvom i javnim angažmanom doprinose kvalitetu naših programa, publikacija i događaja.

- **prof. dr Vesna Simović Zvicer - pravna stručnjakinja, profesorka i autorka** publikacija iz oblasti radnog prava, rodne ravnopravnosti i institucionalnih standarda. Kao saradnica na našim publikacijama i gošća na panelu „Jednake prilike“, dala je značajan doprinos razumijevanju položaja žena na tržištu rada, izazova u oblasti radnih prava i potrebi za sistemskim unapređenjem politika jednakih mogućnosti. Njena stručnost i profesionalni integritet dali su dodatnu težinu temama koje obrađujemo.
- **Dina Knežević - glavna savjetnica Zaštitnika**, čiji je profesionalni doprinos bio ključan u oblastima zaštite od diskriminacije, institucionalnih procedura i unapređenja standarda ljudskih prava. Njena otvorenost za saradnju i spremnost da aktivno doprinese našim programima značajno su unaprijedile kvalitet aktivnosti koje smo realizovali.
- **Aleksandar Dragičević - građanski aktivista** čiji rad u oblasti javnog zagovaranja i organizovanja kampanja ostavlja vidljiv trag u crnogorskom društvu. Njegova upornost u promovisanju javnog zagovaranja kao alata za stvarne promjene bila je važna podrška našim komunikacijskim i edukativnim aktivnostima.
- **Danka Ćetković - NLP Trenerica i Coach**, kroz svoje dugogodišnje radno iskustvo kao NLP trenerica, kouč i hipnoterapeutkinja, uspješno je kombinovala ove prisutpe na našoj radionici za jačanje samopouzdanja nezaposlenih žena i njihovih komunikacijskih vještina.
- **mr. Marija Nikolić - direktorica CSR Podgorica i član nastavnog osoblja** Univerziteta Mediteran. Njena uloga u sistemu socijalne zaštite i dugogodišnje iskustvo u radu sa marginalizovanim grupama daju doprinos u oblasti obrazovanja stručnih radnika i radnica.

- **Tamara Pavićević - glavna policijska inspektorka**, poznata po interaktivnom i inovativnom pristupu obukama i dugogodišnjoj posvećenosti unapređenju profesionalnih standarda. Saradnja sa policijskim strukturama bila je od posebnog značaja za unapređenje mehanizama zaštite i razumijevanja specifičnih potreba različitih zajednica.
- **Ida Marković - geštalt psihološkinja**, značajno je unaprijedila programe obuka kroz osnaživanje marginalizovanih mladih i senzibilisanja učesnika/ca grupa.
- **Jelena Šofranac - direktorica JU Dom starih Podgorica**, pokazala je izuzetnu spremnost za saradnju i otvorenost za unapređenje prakse u oblasti brige o starijim osobama kao predstavnica jedinog licenciranog entiteta za obuku pružanja kućne njege.
- **Miloš Ristić - diplomirani socijalni radnik** iz Zavoda za socijanu i dječju zaštitu, dao je svoj doprinos govoreći o etičkim pitanjima, profesionalnoj odgovornosti kao i istorijsko-filozofskom kontekstu razumijevanja marginalizovanih grupa.
- **Rebeka Čilović - aktivistkinja, književnica i osnivačica** Poligona za žensku izuzetnost Sofija. Dugogodišnje zalaganje za ženska prava i snažan glas zajednice bili su dragocjeni u aktivnostima posvećenim rodnoj ravnopravnosti i borbi protiv nasilja.
- **Milica Boca - ekološka aktivistkinja** prepoznatljiva po sloganu „Neću stati dok ne očistim Crnu Goru“. Njena posvećenost pokazuje kako se lična odgovornost pretvara u društvenu promjenu i inspiriše zajednice širom zemlje.
- **Milan Sekulović** - jedan od najprepoznatljivijih **ekoloških i društvenih aktivista** u Crnoj Gori. Kao osnivač inicijative Sačuvajmo Sinjajevinu, pokrenuo je talas otpora protiv militarizacije prirodnih dobara i pokazao kako lokalni glas može prerasti u globalni pokret.
- **Ilija Jokić - advokat**, posljednje četiri godine, aktivno pruža besplatno pravno savjetovanje i podršku marginalizovanim zajednicama, dugogodišnji saradnik organizacije.
- **Irena Abazović - psihološkinja** praktičar transakcione analize, kroz edukaciju iz oblasti transakciono-analitičkog psihoterapijskog modaliteta, dugogodišnja saradnica organizacije.

CILJNE GRUPE

Raznovrsnost naših ciljnih grupa odražava raznovrsnost stvarnog života.

Ljudi koji nam se obraćaju dolaze iz različitih društvenih slojeva, generacija, identiteta i iskustava, ali ih povezuje zajednička potreba za podrškom, razumijevanjem i pristupom pravima koja im često nijesu dostupna. Među njima su mladi koji se suočavaju sa porodičnim pritiscima, starije osobe koje žive u dugotrajnoj izolaciji, žene koje trpe višestruke oblike diskriminacije, osobe u riziku od siromaštva, ljudi koji se bore sa mentalnim zdravljem, kao i oni koji prolaze kroz institucionalne barijere koje ih dodatno marginalizuju. Svaka od ovih grupa nosi svoje specifične izazove, ali i svoje snage, i zato naš rad mora biti jednako raznovrstan kao i ljudi kojima je namijenjen.

Upravo zbog te raznovrsnosti naših ciljnih grupa, njihove međusobno isprepletene ranjivosti i različitih životnih okolnosti, na isti način planiramo i naše projektne aktivnosti – tako da odgovore na realne potrebe ljudi, a ne na unaprijed zadate kategorije.

Ono što ove grupe čini posebno ranjivima jeste činjenica da se njihovi identiteti i životne okolnosti prepliću. Mnogi korisnici/ce nisu samo pripadnici jedne kategorije, već istovremeno žive iskustva siromaštva, diskriminacije, nasilja, zdravstvenih problema, rodne neravnopravnosti, porodičnih konflikata ili institucionalne nevidljivosti. Upravo zato **interseksionalni pristup nije samo teorijski okvir, već praktična nužnost.** On nam omogućava da razumijemo kako se različite vrste ranjivosti gomilaju i međusobno pojačavaju, i da pružimo podršku koja je prilagođena stvarnim, a ne pojednostavljenim potrebama ljudi.

Realizovane aktivnosti odgovarale su prioritarnim oblastima za unapređenje ljudskih prava u Crnoj Gori:

- zaštita žena od rodno zasnovanog i/ili porodičnog nasilja
- unapređenje prava LGBTI osoba
- briga o starijim licima
- društvena briga o djeci i mladima
- unapređenje sporta
- rodna ravnopravnost

SERVISNA

Tokom 2025. godine, naši servisi su ostali ključna tačka oslonca za zajednicu. Kroz formalne programe podrške, ostvareni su sledeći rezultati:

- Besplatni pravni servis: **162** korisnika/ce
- Socijalna podrška: **46** korisnika/ca

Servisi podrške ostali su temelj našeg rada i 2025. godine, uprkos tome što se potrebe zajednice nisu uvijek uklapale u projektne okvire, radno vrijeme ili planirane aktivnosti.

Ovi brojevi predstavljaju samo vidljivi dio našeg rada, kroz zabilježene statističke izvještaje stručnih saradnika na servisima. 2025. godina je bila obilježena izuzetno visokim brojem nezvaničnih, hitnih i kriznih intervencija, koje nisu bile predviđene projektima, ali su bile neophodne da bi se zaštitila bezbjednost i dobrobit ljudi.

PODRŠKA

Primjeri poput slučaja Ž.Š., o kojem smo javno govorili u saopštenju prošle godine, pokazuju da se krizne situacije dešavaju iznenada, često van radnog vremena, i da zahtijevaju brzu, koordinisanu i stručnu reakciju.

Takvi slučajevi nisu izuzeci - oni su pokazatelji stvarnih potreba zajednice i mjesta gdje sistem puca.

Zbog toga smo tokom cijele godine radili prekovremeno, dostupni i van svih planiranih termina, odgovarajući na pozive, poruke, hitne situacije, institucionalne propuste i potrebe ljudi koji nijesu imali kome drugome da se obrate.

Naši servisi su zato mnogo više od projektnih aktivnosti.

Oni su sigurnosna mreža, prva linija odbrane i jedini kontinuirani mehanizam podrške za marginalizovane i višestruko marginalizovane osobe koje se suočavaju sa diskriminacijom, nasiljem, siromaštvom, institucionalnim barijerama i kriznim situacijama.

SERVIS BESPLATNE pravne pomoći

Podrška LGBTI osobama sa iskustvom nasilja, govora i zločina iz mržnje kao i diskriminacije učinjene usljed seksualne orijentacije ili rodnog identiteta

podrskagilgt@progres.me

PROGRES

INSTITUT ZA
STRAŠNO
STRAŠNO

Ministarstvo ljudskih
prava i
moralnosti

BESPLATNI
SERVIS

PRAVNE
POMOĆI

ZA KOGA JE SERVIS?

LGBTI osobe koje
žele ili su sklopile
partnerstvo

SUOČAVANJE SE S PREPREKAMA?

Ne znaš kako da
ostvariš svoja prava?

FREE OF
CHARGE

LEGAL
AID

WHO IS THIS SERVICE FOR?

LGBTI people in
or entering a life
partnership

FACING OBSTACLES?

Unsure how to
claim your rights?

DISKRETNOST. INKLUZIVNO. POUZDANO.
DISCREET. INCLUSIVE. RELIABLE.

PROGRES

INSTITUT ZA
STRAŠNO
STRAŠNO

Ministarstvo ljudskih
prava i
moralnosti

BESPLATNA PRAVNA POMOĆ

u slučajevima
diskriminacije i mizoginog
govora

info@lgbtprogres.me

Radni prostor: Beograd, Kraljeva Petra prva diskriminaciona pravna i podrška u
institucionalizaciji

PROGRES

INSTITUT ZA
STRAŠNO
STRAŠNO

Ministarstvo ljudskih
prava i
moralnosti

PROGRES

INSTITUT ZA
STRAŠNO
STRAŠNO

Ministarstvo
ljudskih
prava i
moralnosti

BESPLATNI
SERVIS

SOCIJALNE POMOĆI I PODRŠKE

Tvoje iskustvo je važno.

Rad sa socijalnom radnicom
garantuje anonimnost identiteta.

Nisi sama.

Servis je dostupno 24/7. Posređuje u slučajevima nasilja i diskriminacije na
osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Posređuje u slučajevima
u kojima je potrebna podrška.

U 2024. godini realizovano je 918 sesija kroz različite servise podrške. U 2025. godini, iako je broj formalnih sesija bio manji zbog velikog broja hitnih intervencija, intenzitet i dubina rada sa zajednicom ostali su jednako snažni. Od ukupnog broja korisnika/ca koji su bili u dugogodišnjem kontinuiranom radu sa našim stručnim saradnicima, 18% je tokom 2025. godine završilo formalnu saradnju.

To nisu „izgubljeni korisnici“, već ljudi koji su, nakon višegodišnjeg procesa, konačno dostigli fazu života u kojoj se osjećaju: **samostalno, stabilno, osnaženo, sposobno da se nose sa izazovima bez stalne stručne pomoći.**

To je pokazatelj uspjeha servisa, a ne smanjenja potrebe.

Jer dok jedni završavaju svoj proces, novi korisnici/ce se svakodnevno javljaju, često u situacijama koje zahtijevaju:

- hitnu reakciju
- dugotrajan rad
- multisektorsku saradnju
- pravnu i socijalnu intervenciju
- emocionalnu i psihosocijalnu podršku

Servisi su i dalje nezamjenjivi. Oni su jedini prostor u kojem se ljudi osjećaju bezbjedno, saslušano i podržano; jedini mehanizam koji reaguje i kada institucije zakažu; jedina struktura koja prati ljude kroz duže vremenske periode, sve dok ne postanu dovoljno stabilni da nastave sami. Zato brojke nisu samo statistika - one su dokaz da naš rad ima dugoročni efekat, ali i da potrebe zajednice ostaju velike, kompleksne i zahtjevne.

SERVIS KUĆNE NJEGE

Servis kućne njege predstavlja jedan od **najkonkretnijih i najhumanijih** oblika podrške koje smo pružali tokom 2025. godine.

Ovaj servis je razvijen sa ciljem da odgovori na potrebe starijih osoba, osoba sa invaliditetom, hroničnih bolesnika, kao i svih onih koji žive u uslovima socijalne izolacije, siromaštva ili bez adekvatne porodične podrške. U pitanju je usluga koja direktno ulazi u domove ljudi, pružajući im njegu, sigurnost, dostojanstvo i osjećaj da nijesu sami.

Tokom 2025. godine realizovane su dvije obuke za negovateljice, u martu i novembru, u saradnji sa JU Dom starih Podgorica, jedinom licenciranom institucijom u Crnoj Gori koja sprovodi ovakve programe. Obuke traju pet dana i završavaju se sertifikatom Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, koji je trajnog karaktera i ostaje polaznicama za cijeli život. Time smo **deset žena ne samo profesionalno osnažili, već i ekonomski ohrabрили**, otvarajući im mogućnosti za dugoročno zaposlenje i finansijsku stabilnost.

Prva obuka je realizovana sa ciljem jačanja dostupnosti servisa na **sjeveru Crne Gore**, dok je druga bila usmjerena na **jug**, čime smo obezbijedili ravnomjerniju teritorijalnu pokrivenost i dostupnost usluge. Nakon prve obuke, servis je bio aktivan pet mjeseci, uz kontinuirane terenske posjete, distribuciju informativnih materijala i direktan rad sa starijim korisnicima/cama. Nakon druge obuke, servis je planiran za tri mjeseca, od čega su tokom 2025. realizovana dva, dok će preostali mjesec biti završen početkom 2026. godine.

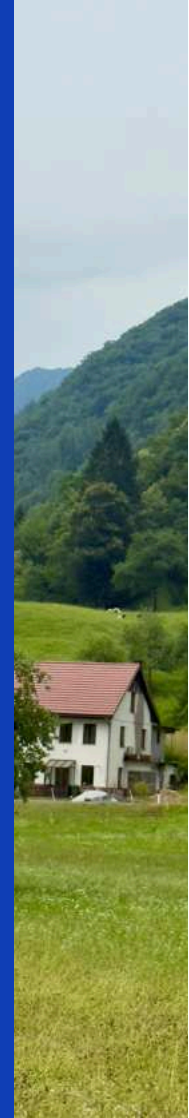
Ovaj servis je više od socijalne usluge - on je most između institucija i ljudi koji su najčešće nevidljivi sistemu. On je način da se dopre do onih koji ne mogu doći do nas, i da se pruži podrška tamo gdje je najpotrebnija.

Tokom 2025. godine, kroz servis kućne njege obuhvaćeno je **144 korisnika/ce**, što predstavlja značajan domet za uslugu koja se realizuje na terenu, u domovima ljudi, i koja zahtijeva visok nivo stručnosti, povjerenja i posvećenosti. Ukupno je realizovano **preko 220 terenskih posjeta**, uključujući redovne obilaske, hitne intervencije, procjene potreba i pružanje konkretne pomoći u svakodnevnim aktivnostima.

Ovaj broj posjeta pokazuje da servis nije bio simboličan, već intenzivan i kontinuiran. Negovateljice su radile u različitim uslovima, često u udaljenim sredinama, sa korisnicima/cama koji žive sami, u teškim materijalnim okolnostima ili bez adekvatne institucionalne podrške. Svaka posjeta je bila prilika da se pruži ne samo njega, već i razgovor, informacija, emocionalna podrška i osjećaj sigurnosti.

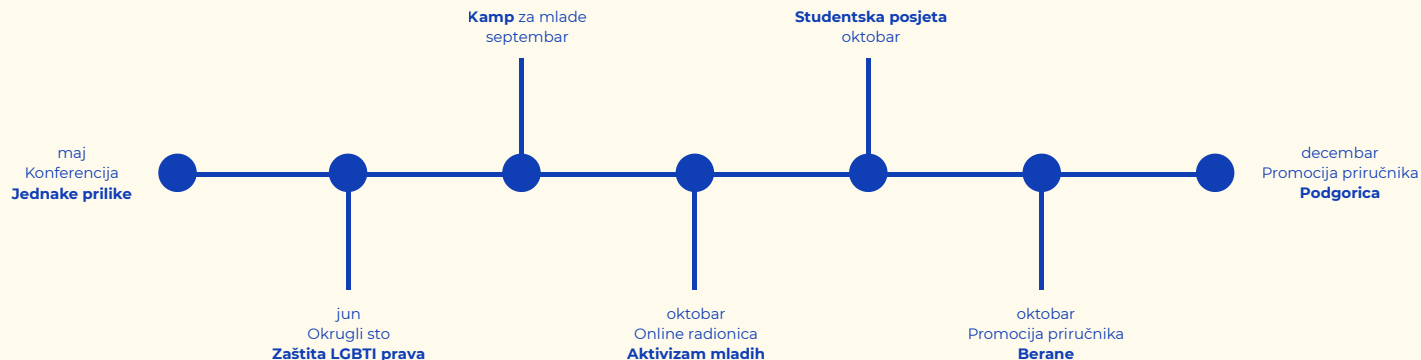
Posebno je važno naglasiti da je servis kućne njege u 2025. godini bio **i mehanizam osnaživanja žena**. Deset polaznica obuka sada posjeduje trajne sertifikate, čime su dobile mogućnost da se profesionalno angažuju u oblasti koja je u Crnoj Gori hronično deficitarna. Time servis ima dvostruki efekat: poboljšava kvalitet života korisnika/ca i istovremeno doprinosi ekonomskom osnaživanju žena, posebno u sredinama gdje su mogućnosti zapošljavanja ograničene.

Servis kućne njege je pokazao da je multisektorski pristup jedini održiv model: socijalna zaštita, zdravstvena njega, terenski rad, edukacija i ekonomsko osnaživanje moraju biti povezani da bi se postigao stvarni efekat. Brojke iz 2025. godine potvrđuju da je ova usluga ne samo potrebna, već i nezamjenjiva - i da predstavlja jedan od najvažnijih načina da marginalizovane i višestruko marginalizovane osobe dobiju podršku koja im omogućava dostojanstven, sigurniji i kvalitetniji život.

DOGAĐAJI

Tokom 2025. godine realizovali smo raznolike događaje koji su obuhvatili širok spektar tema, ciljnih grupa i formata, od stručnih skupova do direktnog rada sa zajednicom. Naši događaji nisu bili jednolični, niti usmjereni na jednu vrstu publike - naprotiv, bili su pažljivo osmišljeni da odgovore na potrebe različitih grupa sa kojima radimo i da otvore prostor za dijalog, učenje, osnaživanje i povezivanje. Kroz njih smo okupljali žene koje su nezaposlene i u riziku od socijalne isključenosti, sudije i predstavnike policije, studente, mlade ljude iz različitih sredina, kao i stručnjake iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, i ostalo.

Ova raznovrsnost nije slučajna. Ona odražava naš intersekcionalni pristup i uvjerenje da se stvarni napredak u ljudskim pravima i socijalnoj pravdi postiže samo kada se radi na više nivoa istovremeno - kroz edukaciju, institucionalno jačanje, rad sa zajednicom, javne diskusije i stvaranje novih formata koji dopiru do ljudi na način koji im je blizak. Zato smo tokom godine organizovali i online radionice za mlade, ali i potpuno nove formate poput kampa za mlade, koji je otvorio prostor za intenzivno učenje, druženje i razvoj vještina u bezbjednom okruženju.

Osim toga, realizovali smo i predstavljanje naše publikacije - priručnika namijenjenog unapređenju vaninstitucionalnih servisa i podrške starijim licima u Crnoj Gori. Publikacija je predstavljena kroz dvije promocije, čime smo omogućili da se njen sadržaj približi i stručnjacima i široj javnosti, te da se otvori razgovor o važnosti dostupnih, humanih i održivih servisa za starije osobe.

Ovi događaji zajedno čine mozaik našeg rada u 2025. godini - rada koji je bio dinamičan, inkluzivan i usmjeren ka stvarnim potrebama ljudi. U nastavku donosimo detaljan pregled svakog od njih.

KONFERENCIJA „JEDNAKE PRILIKE: INTEGRACIJA I OSNAŽIVANJE ŽENA NA TRŽIŠTU RADA“

Konferencija je održana 19. maja 2025. godine u NEST Coworking prostoru u Podgorici, uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava Crne Gore. Događaj je okupio stručnjakinje iz oblasti ljudskih prava, rodne ravnopravnosti i tržišta rada, kao i predstavnice institucija koje imaju ključnu ulogu u unapređenju položaja žena u Crnoj Gori.

U uvodnom dijelu, **prof. dr Vesna Simović Zvicer** predstavila je analizu „Posebna zaštita žena u Crnoj Gori“, sa fokusom na zakonodavni okvir, međunarodne standarde i specifične izazove u zaštiti žena tokom trudnoće i roditeljskog odsustva. Centralni segment konferencije bila je panel diskusija „Jačanje položaja žena na tržištu rada - sistemski pristup“, koju je moderirala Bojana Jokić, predsjednica Upravnog odbora LGBT Forum Progres. Panelistkinje **Dina Knežević (Ombudsman)** i **Gordana Bošković (Unija poslodavaca)** razgovarale su o rodnim stereotipima, diskriminaciji pri zapošljavanju, nejednakim zaradama, ograničenim mogućnostima napredovanja i izazovima usklađivanja privatnog i profesionalnog života.

Konferencija je istakla važnost sistemskog pristupa unapređenju položaja žena na tržištu rada, uključujući jačanje zakonodavstva, edukaciju poslodavaca, promociju rodne ravnopravnosti i razvoj politika koje omogućavaju bolje uslove za žene u svim fazama života i karijere.

OKRUGLI STO: „ISKUSTVA, IZAZOVI I PREPREKE U PRIMJENI ZAKONSKIH MEHANIZAMA ZAŠTITE“

Okrugli sto je održan 30. juna 2025. godine u hotelu Wulfenia u Kolašinu i okupio je predstavnike Uprave policije, sudije za prekršaje i organizacije civilnog društva. Cilj događaja bio je unapređenje međusektorske saradnje i razmjena iskustava u primjeni zakonskih mehanizama zaštite od diskriminacije, govora mržnje i nasilja u porodici, sa posebnim fokusom na LGBTI osobe.

Događaj su otvorili **Bojana Jokić** (LGBT Forum Progres) i **Milan Sekulović** (novinar i aktivista), nakon čega je predstavljena **analiza „Sudjenje mržnji“**, koja kroz pregled sudske prakse ukazuje na izazove u procesuiranju slučajeva nasilja i govora mržnje. Učesnici su razgovarali o profesionalnim iskustvima, preprekama u primjeni zakona i mogućnostima za unapređenje efikasnosti postojećih mehanizama zaštite

Tokom diskusije istaknute su ključne preporuke: potreba za proširenjem obavezujućeg uputstva VDT-a o postupanju u slučajevima govora mržnje, bolja regulacija medija i društvenih mreža, jača senzibilizacija društvenih i političkih struktura, kao i hitno rješavanje nedostatka sudija, tužilaca i policijskih inspektora koji su ključni za efikasno procesuiranje ovih slučajeva. Nakon zvaničnog dijela, razgovor je nastavljen kroz neformalnu diskusiju. Aktivnost je realizovana u okviru projekta „Zakoni su tu da se koriste!“

EDUKATIVNI KAMP O AKTIVIZMU I LJUDSKIM PRAVIMA

Kamp o aktivizmu i ljudskim pravima predstavljao je potpuno novi format rada u našem programu za mlade i ujedno prvi kamp ove vrste koji je LGBT Forum Progres ikada realizovao. Ovaj koncept smo uveli jer smo prepoznali da mladima treba prostor koji je više od radionice, više od jednodnevnog događaja i više od formalnog predavanja - prostor u kojem mogu da uče, žive, razgovaraju, povezuju se i razvijaju vještine u okruženju koje je bezbjedno, podržavajuće i inspirativno. Kamp je osmišljen kao intenzivan trodnevni program koji mladima omogućava da se udalje od svakodnevnih obaveza i u potpunosti posvete učenju o ljudskim pravima, društvenoj jednakosti i aktivizmu, ali i da izgrade mrežu vršnjaka koji dijele slične vrijednosti i interesovanja.

U ambijentu Bali Mountain Resorta u Bijelom Polju, kamp je okupio učesnike i učesnice iz različitih gradova Crne Gore, stvarajući raznoliku i dinamičnu grupu mladih ljudi spremnih da uče i da se uključe u društvene procese. Tokom tri dana programa realizovane su edukativne sesije, radionice i diskusije koje su vodile istaknute predavačice i aktivistkinje. **Rebeka Čilović** govorila je o rodnoj ravnopravnosti i položaju žena sa iskustvom nasilja, posebno na sjeveru Crne Gore. **Milica Boca** predstavila je svoje iskustvo ekološkog aktivizma i važnost lične i kolektivne odgovornosti u zaštiti životne sredine. **Bojana Jokić** govorila je o položaju LGBTI osoba, izazovima sa kojima se zajednica suočava i značaju solidarnosti i inkluzivnosti.

Pored formalnog programa, kamp je uključivao sportske aktivnosti, ekološke akcije, filmske večeri na otvorenom i grupne razgovore, koji su dodatno ojačali timski duh, međusobno povjerenje i motivaciju za dalji aktivizam. Kao prvi kamp ove vrste u našem radu, ova aktivnost je postavila temelje za nove formate osnaživanja mladih i otvorila prostor za dugoročno ulaganje u njihovo znanje, vještine i društveni angažman.

ONLINE PREDAVANJA O GRAĐANSKOM AKTIVIZMU I JAVNOM ZAGOVARANJU

Nakon uspješno realizovanog prvog edukativnog kampa o aktivizmu i ljudskim pravima, nastavili smo rad sa mladima kroz dva online predavanja posvećena građanskom aktivizmu i javnom zagovaranju. Ovaj format je omogućio da se energija i motivacija sa kampa prenesu u digitalni prostor, kako bi mladi nastavili da razvijaju znanja i vještine i nakon završetka trodnevnog programa. Predavanja su realizovana putem Zoom platforme i okupila su 15 mladih ljudi iz različitih dijelova Crne Gore.

Prvo predavanje održao je **Milan Sekulović**, predstavnik građanske inicijative Sačuvajmo Sinjajevinu, koji je sa učesnicima/ama podijelio svoja iskustva iz oblasti građanskog aktivizma. Kroz fotografije, video materijale i primjere iz prakse govorio je o organizovanju protesta, međunarodnoj saradnji, strategijama djelovanja i načinima na koje građani mogu da utiču na društvene procese. Predavanje je bilo izrazito interaktivno, uz aktivno učešće mladih i konstruktivnu diskusiju o mogućnostima angažovanja u lokalnim zajednicama.

Drugo predavanje održao je **Aleksandar Dragičević**, građanski aktivista poznat po radu na kampanjama javnog zagovaranja. Fokus njegovog izlaganja bio je na tome kako se kreiraju uspješne kampanje - od definisanja ciljeva i izgradnje savezništava, do oblikovanja poruka koje pokreću ljude na akciju. Dragičević je predstavio konkretne primjere uspješnih građanskih i ekoloških inicijativa, naglašavajući važnost upornosti, strategije i jasne komunikacije.

Ova online predavanja predstavljala su važan nastavak procesa osnaživanja mladih započetog na kampu, pružajući im dodatne alate, znanja i inspiraciju za aktivno učešće u društvenim promjenama. Aktivnosti su realizovane u okviru projekta „Promjene počinju od mladih“, uz finansijsku podršku Ministarstva sporta i mladih.

STUDENSKA POSJETA: UČENJE O CIVILNOM SEKTORU IZ PRVE RUKE

Dana 21. oktobra 2025. godine, naše kancelarije su ugostile studente i studentkinje Univerziteta Mediteran, koji su u okviru praktične nastave, uz pratnju saradnice u nastavi **mr Marije Nikolić**, odabrali naše organizacije za edukativnu posjetu. Ova aktivnost omogućila je mladima da se neposredno upoznaju sa radom civilnog sektora, njegovim uticajem na društvene procese i ulogom koju nevladine organizacije imaju u zaštiti i unapređenju ljudskih prava.

Tokom posjete, predstavili smo naš dugogodišnji rad, ključne kampanje i servise podrške, kao i trenutni položaj marginalizovanih i višestruko marginalizovanih grupa u Crnoj Gori. Poseban akcenat stavljen je na to kako civilni sektor utiče na kreiranje javnih politika i zakona, što je kod studenata i studentkinja izazvalo veliko interesovanje i otvorilo prostor za diskusiju o ulozi mladih u društvenim promjenama.

Entuzijazam prisutnih ogleda se u njihovoj želji da se uključe u buduće volonterske aktivnosti, kao i u inicijativi da predstavnici organizacija održe predavanje na njihovom fakultetu. **Ovakve posjete predstavljaju važan korak u jačanju veze između akademske zajednice i civilnog sektora**, posebno imajući u vidu rastuće interesovanje mladih za rad u oblasti ljudskih prava i društvene pravde.

PROMOCIJA PRIRUČNIKA ZA INKLUZIVNU NJEGU

Tokom 2025. godine realizovali smo dvije promocije našeg priručnika namijenjenog unapređenju vaninstitucionalnih servisa i podrške starijim licima u Crnoj Gori. Ovaj priručnik predstavljao je prvi dokument ove vrste u zemlji, što je stvorilo realnu potrebu da se njegov sadržaj predstavi široj stručnoj i društvenoj javnosti, kao i akterima koji svakodnevno rade sa starijim osobama. Upravo zbog njegove jedinstvenosti i važnosti za razvoj servisa podrške, odlučili smo da organizujemo **dvije odvojene promocije**, jednu u Beranama i drugu u Podgorici.

Posebnu vrijednost ovim promocijama dalo je **prisustvo negovateljica** koje su prošle naše obuke u okviru projekata realizovanih tokom godine. Njihovo učešće omogućilo je da se, pored predstavljanja priručnika, otvori i direktan razgovor o praktičnim iskustvima sa terena - o izazovima, potrebama korisnika/ca, kvalitetu servisa i realnim uslovima u kojima se vaninstitucionalna njega pruža. Njihova svjedočenja dodatno su potvrdila važnost priručnika kao alata koji može unaprijediti rad i standarde u ovoj oblasti.

U nastavku donosimo pregled obje realizovane promocije.

BERANE

29. oktobra 2025. godine u Beranama je održana promocija **„Priručnika za inkluzivnu njegu i podršku starijim osobama u Crnoj Gori“**, sa posebnim fokusom na rad sa licima iz marginalizovanih zajednica.

Događaj je organizovan nakon završetka petomjesečnog terenskog rada obučениh negovateljica iz sjevernog regiona, koje su pružale besplatne usluge kućne njege starijim osobama u ruralnim i manje razvijenim sredinama. Njihovo prisustvo na promociji omogućilo je otvoren razgovor o iskustvima sa terena, izazovima u radu i potrebama korisnika/ca, što je dodatno naglasilo važnost kontinuirane edukacije i podrške negovateljicama, posebno onima koje rade sa višestruko marginalizovanim starijim osobama.

Tokom događaja predstavljen je priručnik koji donosi inovativne, inkluzivne i rodno osjetljive pristupe u oblasti socijalne zaštite, zasnovane na nalazima terenskih posjeta i praktičnim zapažanjima iz rada sa starijim licima. Učesnici su izrazili spremnost za dalje usavršavanje, umrežavanje i primjenu preporuka iz priručnika, prepoznajući njegov značaj za unapređenje kvaliteta vaninstitucionalnih servisa u Crnoj Gori.

PODGORICA

8. decembra 2025. godine je održana druga promocija priručnika u **Podgorici**. Događaj je organizovan u restoranu „13. jul Plantaže“ i okupio je 18 učesnika i učesnica iz civilnog sektora i stručne zajednice.

Za razliku od promocije u Beranama, koja je bila snažno fokusirana na iskustva negovateljica iz sjevernog regiona i izazove u ruralnim sredinama, podgorički događaj otvorio je prostor za širu diskusiju o uticaju priručnika na praksu i razvoj servisa. U Podgorici se razgovaralo o tome kako se preporuke iz priručnika mogu primijeniti u različitim institucionalnim i vaninstitucionalnim okruženjima, kako unaprijediti standarde podrške starijim osobama i na koji način ovaj dokument može poslužiti kao alat za profesionalce, organizacije i donosiocje odluka. Upravo ta fokusiranost na širi sistemski uticaj i mogućnosti primjene priručnika u praksi činila je podgoričku promociju drugačijom i komplementarnom u odnosu na događaj u Beranama.

OBUKE

Naša analogija o „pravima na zrnu graška“ bila je temeljni okvir za sve obuke koje smo tokom godine realizovali. Polazimo od ideje da se nepravda i isključenost ne dešavaju u jednom sloju, već se talože - kao zrna graška ispod madraca - i da tek kada ih prepoznamo pojedinačno, možemo razumjeti koliko duboko utiču na ljude. Upravo zato smo obuke dizajnirali tako da odgovore na različite slojeve ranjivosti: od rodno zasnovanog nasilja i diskriminacije, preko marginalizacije mladih, do izazova sa kojima se suočavaju starije osobe i oni koji o njima brinu.

Kroz **niz specijalizovanih programa** radili smo sa ženama, njegovateljicama, socijalnim radnicima, pedagoško-psihološkim službama i profesionalcima u sistemu socijalne zaštite. Svaka obuka imala je svoj fokus, ali zajednički cilj: da osnaži ljude koji svakodnevno rade sa najranjivijim grupama, da im pruži znanja i alate za prepoznavanje „skrivenih zrna“ - onih nevidljivih, ali bolnih prepreka koje utiču na dostojanstvo, sigurnost i kvalitet života marginalizovanih osoba.

Ovaj set obuka predstavljao je naš najobuhvatniji edukativni ciklus do sada. Kroz različite teme i pristupe - od jačanja samopouzdanja, preko licenciranih programa za njegovateljice, do edukacija o zaštiti LGBTIQ žena, marginalizovanih mladih i starijih osoba - gradili smo mrežu profesionalaca i profesionalki koji razumiju kompleksnost ranjivosti i koji su spremni da djeluju. Na taj način, svaka obuka je bila mali, ali važan korak ka društvu u kojem niko ne ostaje sam sa svojim „zrnom graška“.

Berane - NLP
obuka - jačanje
samopouzdanja
žena i njihovih
komunikacijskih
vještina

Njegovateljice -
licencirana
obuka br. 1 u JU
Dom starih
Podgorica

Njegovateljice -
licencirana
obuka br. 2 u JU
Dom starih
Podgorica

Žabljak - obuka za
senzibilisanje
socijalnih radnika
u radu sa
marginalizovanim
ženama

Sutomore - obuka
za senzibilisanje
socijalnih radnika
u radu sa
marginalizovanim
ženama

Centar i sjever -
obuka za
pedagoško-
psihološke
službe srednjih
škola

Jug - obuka za
pedagoško-
psihološke
službe srednjih
škola

Kolašin -
intersekcijaska
obuka za
pedagoško-
psihološke službe
srednjih škola i
zaposlene u
centrima za
socijalni rad

Briga o starijima
- obuka
socijalnih
radnika u
domenu rada sa
starijim licima
Crne Gore

NLP obuka - jačanje
samopouzdanja žena i
njihovih
komunikacijskih vještina

Njegovateljice - dvije
licencirane obuke u JU
Dom starih Podgorica

**Obuka za senzibilisanje
socijalnih radnika** u
radu sa
marginalizovanim
ženama

U Regionalnom biznis centru u Beranama 26.03.2025. održana je interaktivna obuka posvećena jačanju samopouzdanja, komunikacijskih vještina i liderskih sposobnosti žena sa sjevera Crne Gore.

Trenerkinja Danka Ćetković iz NLP Networka radila je sa **15 učenica** kroz dinamične i praktične vježbe, usmjerene na postavljanje ciljeva, jačanje pozitivnih uvjerenja, efikasnu komunikaciju i povećanje produktivnosti. Učesnice su kroz rad u grupi i individualne zadatke imale priliku da razviju strategije za profesionalni uspjeh i osnaživanje u svakodnevnom radu.

Realizovane su **dvije petodnevne obuke za ukupno deset njegovateljica iz sjevernog i južnog regiona** Crne Gore. Učesnice su kroz teorijski i praktični rad učile osnove gerontološke njege, principe rada sa starijim osobama, pružanje prve pomoći i druge ključne vještine potrebne za kvalitetnu podršku starijim licima u zajednici.

Obuke su vodili stručni timovi JU Dom starih Podgorica, uz poseban fokus na praktične vježbe i situacione zadatke koji pripremaju polaznice za rad na terenu. Nakon završetka programa i sticanja sertifikata, njegovateljice će pružati usluge kućne njege i pomoći starijim osobama u ruralnim područjima sjevera i juga. Zahvalnost upućujemo JU Dom starih Podgorica i direktorici Jeleni Šofranac na kontinuiranoj podršci i saradnji u realizaciji ovih aktivnosti.

Realizovane su **dvije dvodnevne obuke za zaposlene u centrima za socijalni rad** i stručna lica iz sistema socijalne i dječje zaštite, a ukupno su okupile preko 20 učesnika i učesnica iz različitih institucija.

Obuke su bile fokusirane na rad sa ženama sa iskustvom nasilja, sa posebnim naglaskom na LGBTIQ žene kao grupu čije potrebe često ostaju neprepoznate u sistemu zaštite. Program je obuhvatio teme interseksionalnosti, etičkih dilema, institucionalne saradnje i specifičnih rizika u radu sa marginalizovanim korisnicama

Obije obuke vodili su:
Tamara Pavićević, glavna policijska inspektorka – uloga policije, izazovi u radu sa LGBTIQ ženama, standardi postupanja
Miloš Ristić, dipl. socijalni radnik – etički principi, zakonodavni okvir, istorijsko-filozofski kontekst LGBT identiteta

Obuke za **pedagoško-psihološke službe** srednjih škola

Intersekcijaska obuka za pedagoško-psihološke službe srednjih škola i zaposlene u centrima za socijalni rad

Briga o starijima - obuka socijalnih radnika u domenu rada sa starijim licima Crne Gore

Dvije dvodnevne obuke za predstavnike/ce

pedagoško-psiholoških službi iz centralne, sjeverne i južne regije Crne Gore okupile su učesnike/ce iz različitih srednjih škola i relevantnih institucija.

Obuke su bile posvećene radu sa **marginalizovanim mladima** u obrazovnom sistemu, sa fokusom na prepoznavanje znakova marginalizacije, podršku mladima koji preživljavaju nasilje, psihološko osnaživanje, inkluzivne prakse i međusektorsku saradnju između škole, porodice i sistema socijalne zaštite.

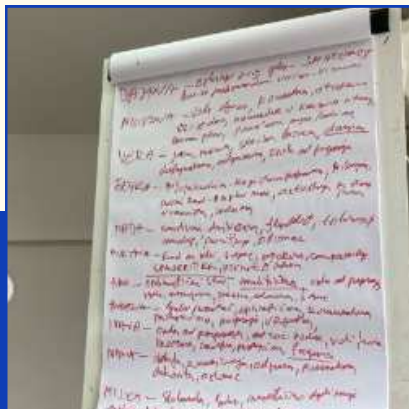
Program su vodile:

Ida Marković, geštaltna psihološkinja
Marija Nikolić, direktorica Centra za socijalni rad

Dvodnevna obuka za umrežavanje predstavnika/ca pedagoško-psiholoških službi srednjih škola i predstavnika/ca centara za socijalni rad iz sve tri regije Crne Gore.

Obuka je okupila učesnike/ce koji su prethodno završili specijalizovane edukacije o radu sa marginalizovanim mladima, a sada su po prvi put povezani radi jačanja međusektorske saradnje. Program su vodile Ida Marković i Marija Nikolić, kroz teme profesionalne etike, inkluzivnih praksi, ranog prepoznavanja rizika i koordinisanog pristupa škola–porodica–centar za socijalni rad. Učesnici/e su radili na praktičnim zadacima, razmjeni iskustava i kreiranju video poruka podrške za kampanju namijenjenu marginalizovanim mladima.

Realizovana je **pilot obuka** za zaposlene u centrima za socijalni rad o pristupu i radu sa višestruko marginalizovanim starijim licima. Obuku su vodile **Bojana Jokić i Marija Nikolić**, kroz teme višestruke marginalizacije, ljudskopravaškog pristupa, komunikacije u kompleksnim situacijama i uklanjanja barijera u radu sa starijim osobama. Učesnici/e iz svih regija istakli su da je oblast rada sa starijom populacijom u Crnoj Gori izrazito zapostavljena i da postoji jasna potreba za kontinuiranim edukacijama. **Upravo kao odgovor na ovu prepoznatu potrebu, organizacija je krajem godine akreditovala novu obuku posvećenu stručnom pružanju podrške marginalizovanim i višestruko marginalizovanim starijim licima, čime je sistemski ojačala ovu oblast.**

ISTRAŽIVANJA

U toku 2025. godine sproveli smo **tri obimna istraživanja** koja predstavljaju najznačajniji analitički segment našeg rada u ovoj godini. Ova istraživanja obuhvatila su različite ciljne grupe i društvene kontekste, uključujući ispitanike/ce različitih starosnih dobi, regionalnu pokrivenost, stručna lica kao i pripadnike marginalizovanih zajednica. Ukupno je u istraživanjima učestvovalo **378 osoba**, što nam je omogućilo da prikupimo reprezentativne podatke i sagledamo stanje na terenu iz više perspektiva.

Sva tri istraživanja su u potpunosti završena, analizirana i objavljena u vidu publikacija, a njihovi nalazi su javno predstavljani putem naših komunikacionih kanala, čime smo obezbijedili potpunu transparentnost i dostupnost rezultata široj javnosti, institucijama i stručnim akterima. **Na osnovu nalaza razvijene su konkretne preporuke** usmjerene na unapređenje politika, institucionalnih procedura i profesionalne prakse u oblastima koje su obuhvaćene analizom. Publikacije sa detaljnim rezultatima i preporukama biće predstavljene u narednom poglavlju ovog godišnjeg izvještaja.

Raznovrsnost sprovedenih istraživanja direktno odražava i našu osnovnu analogiju koja prožima cijeli godišnji izvještaj: da se društvene promjene ne dešavaju kroz jedan jedini kanal, već kroz **mrežu međusobno povezanih tačaka** koje zajedno grade stabilniji, pravedniji i inkluzivniji sistem. Upravo zato smo tokom godine istraživali različite populacije, različite oblike marginalizacije i različite institucionalne prakse - jer samo tako možemo razumjeti širu sliku i prepoznati gdje se sistemi preklapaju, gdje pucaju, a gdje postoji prostor za napredak. Strateška raznovrsnost nam omogućava da sagledamo društvene procese iz više perspektiva i da preporuke koje kreiramo budu utemeljene, primjenjive i usklađene sa stvarnim potrebama ljudi i institucija.

ISTRAŽIVANJE: STAVOVI MLADIH O AKTIVIZMU I LJUDSKIM PRAVIMA U CRNOJ GORI

Istraživanje je sprovedeno među mladima uzrasta 15–30 godina iz svih regiona Crne Gore, a u procesu je učestvovalo ukupno 202 osobe. Ovaj uzrast je odabran jer predstavlja period u kojem mladi formiraju dugoročne vrijednosne stavove i počinju da preuzimaju aktivne društvene uloge, uključujući učešće u procesima koji doprinose socijalnoj inkluziji, demokratiji i vladavini prava.

Proces prikupljanja podataka bio je usmjeren na ispitivanje stavova mladih o aktivizmu, ljudskim pravima i njihovoj percepciji mogućnosti da aktivizam utiče na unapređenje vladavine prava u Crnoj Gori. Posebna pažnja posvećena je i nivou informisanosti mladih o mehanizmima i alatima koji im stoje na raspolaganju za uključivanje u aktivističke i volonterske aktivnosti, kao i njihovoj spremnosti da se u takve procese uključe.

Podaci su prikupljeni kroz strukturisane instrumente koji su omogućili kombinovanje kvantitativnih i kvalitativnih uvida. Nakon prikupljanja, podaci su obrađeni kroz standardne procedure statističke analize i tematskog kodiranja, što je omogućilo identifikovanje obrazaca u stavovima, nivoima znanja i motivacionim faktorima mladih. Ovakav pristup obezbijedio je pouzdanu osnovu za kasnije formulisanje preporuka zasnovanih na dokazima.

ISTRAŽIVANJE: PREPREKE I IZAZOVI LGBTIQ ŽENA U CRNOJ GORI

Ovo istraživanje bilo je usmjereno na razumijevanje prepreka i izazova sa kojima se suočavaju LGBTIQ žene u Crnoj Gori, a u procesu je učestvovalo ukupno **144 ispitanica**. Polazna tačka istraživanja bila je činjenica da je rodno zasnovano nasilje već duboko ukorijenjen društveni problem, a da se rizici i prepreke dodatno uvećavaju kada žena ne pripada heteronormativnim obrascima koje društvo podrazumijeva. Upravo ta kombinacija rodne i seksualne marginalizacije stvara specifične slojeve ranjivosti koje je bilo neophodno detaljno istražiti.

Prikupljanje podataka sprovedeno je kroz instrumente posebno prilagođene osjetljivoj prirodi teme, uz fokus na iskustva diskriminacije, nasilja, institucionalnih barijera i svakodnevnih prepreka u pristupu pravima i uslugama. Korišćene su metode koje omogućavaju da se obuhvate i kvantitativni obrasci i kvalitativna iskustva, čime je obezbijeđena dublja analiza realnih situacija sa kojima se LGBTIQ žene suočavaju u različitim segmentima života.

Uz upitnik je bila priložena i **napomena sa kontaktima za podršku**, kako bi ispitanice koje se suočavaju sa nasiljem, diskriminacijom ili emocionalnom nelagodom tokom popunjavanja upitnika imale jasan i dostupan put ka pomoći. Ovaj pristup bio je važan dio etičkog okvira i pokazatelj senzibiliteta prema učesnicama.

ISTRAŽIVANJE: PERCEPCIJA I STANJE MARGINALIZOVANIH MLADIH U SREDNJIM ŠKOLAMA CRNE GORE – PERSPEKTIVA PEDAGOŠKO-PSIHOLOŠKIH SLUŽBI

Treće istraživanje bilo je usmjereno na pedagoško-psihološke službe srednjih škola, koje su u ovom procesu bile ključni ispitanici/e. Istraživanje je sprovedeno **uz zvaničnu saglasnost Zavoda za školstvo, Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija i Centra za stručno obrazovanje**, što potvrđuje da su relevantne institucije prepoznale njegovu važnost i društvenu vrijednost. U istraživanju je učestvovalo **32 stručna radnika**, što je u ovom slučaju posebno zanimljivo jer su sve učesnice bile žene, što dodatno oslikava rodnu strukturu ove profesionalne oblasti.

Podaci su prikupljeni putem strukturisanog upitnika koji su popunjavali zaposleni u školama, a fokus istraživanja bio je na percepciji stanja marginalizovanih mladih u srednjim školama Crne Gore. Centralno istraživačko pitanje bilo je „Da li je škola za sve?“, uz dodatna pitanja o značaju inkluzije, preprekama u praksi, institucionalnim kapacitetima i svakodnevnim izazovima u radu sa mladima koji se suočavaju sa različitim oblicima marginalizacije. Ovakav pristup omogućio je da se iz prve ruke sagleda kako stručna lica doživljavaju inkluzivnost školskog sistema i gdje prepoznaju ključne tačke napretka ili zastoja.

Krajem 2025. godine započeli smo istraživanje posvećeno razumijevanju nivoa informisanosti o životnom partnerstvu lica istog pola, sa fokusom na to koliko su građani upoznati sa zakonom, njegovom primjenom i procedurama koje prate ostvarivanje ovog prava. Istraživanje takođe obuhvata pitanja o dostupnosti usluga, potencijalnim administrativnim i društvenim barijerama, kao i stepenu poznavanja mehanizama zaštite u slučaju diskriminacije tokom postupka registracije partnerstva.

Proces prikupljanja podataka odvija se kroz strukturisani upitnik, uz poseban naglasak na razumijevanje stvarnih iskustava i percepcija osoba koje bi mogle biti direktno ili indirektno uključene u ovaj pravni institut. Budući da je riječ o temi koja je u Crnoj Gori relativno nova i još uvijek nedovoljno istražena, ovaj proces predstavlja važan korak ka mapiranju stvarnih potreba, prepreka i nivoa dostupnosti prava koja su zakonom garantovana.

Iako se istraživanje završava početkom 2026. godine, njegova važnost je bila dovoljna da ga uključimo u godišnji izvještaj, jer će njegovi nalazi i preporuke imati značajan uticaj na dalji razvoj politika, institucionalnih procedura i javnih servisa u oblasti zaštite i ravnopravnosti LGBTIQ osoba.

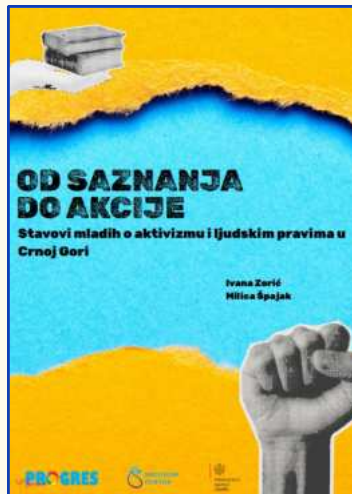
PUBLIKACIJE

Tokom 2025. godine objavili smo niz publikacija koje predstavljaju rezultat našeg istraživačkog, edukativnog i zagovaračkog rada. One obuhvataju različite oblasti – od društvene uključenosti mladih, preko prepreka sa kojima se suočavaju LGBTIQ žene, do inkluzivnosti školskog sistema i dostupnosti pravne zaštite za LGBTI osobe. Pored analitičkih izvještaja zasnovanih na podacima, razvili smo i praktične priručnike i edukativne module namijenjene stručnim radnicima, nastavnom osoblju i mladima, čime smo osigurali da nalazi naših istraživanja budu pretočeni u konkretne alate za rad na terenu.

Ukupno je tokom godine odštampano **1.150 fizičkih primjeraka** naših publikacija dok su dodatno sve trajno dostupne za besplatno čitanje i preuzimanje na zvaničnom sajtu, čime smo obezbijedili njihovu široku dostupnost. Publikacije predstavljene u ovom poglavlju odražavaju našu posvećenost transparentnosti, dostupnosti znanja i unapređenju praksi koje doprinose inkluzivnijem društvu.

OD SAZNANJA DO AKCIJE: *Stavovi mladih o aktivizmu i ljudskim pravima u Crnoj Gori*

Publikacija [Od saznanja do akcije](#) (klikni za online verziju) nastala je na osnovu istraživanja sprovedenog među 202 mlade osobe uzrasta 15–30 godina iz svih regiona Crne Gore. Fokus publikacije je na razumijevanju kako mladi doživljavaju aktivizam, ljudska prava i svoju ulogu u unapređenju vladavine prava, te koliko vjeruju da njihov angažman može doprinijeti društvenim promjenama. Ovaj uzrast je odabran jer predstavlja period formiranja dugoročnih vrijednosti i prvih aktivnih uloga u zajednici.

Publikacija analizira nivo informisanosti mladih o mehanizmima i alatima koji im stoje na raspolaganju za uključivanje u aktivističke i volonterske procese, kao i faktore koji utiču na njihovu motivaciju, spremnost i percepciju sopstvene moći djelovanja. Kroz kombinaciju kvantitativnih i kvalitativnih podataka, publikacija mapira obrasce u stavovima mladih, njihove potrebe i oblasti u kojima je neophodno dodatno jačanje podrške, znanja i institucionalne dostupnosti.

Pored analitičkog pregleda, publikacija nudi preporuke zasnovane na podacima, usmjerene ka institucijama, obrazovnom sistemu i omladinskim organizacijama, sa ciljem stvaranja okruženja koje podstiče aktivno učešće mladih. Publikacija je štampana u **200 primjeraka**, čime je obezbijeđena njena dostupnost školama, organizacijama i donosiocima odluka, te predstavlja važan most između istraživanja i praktičnog djelovanja - od saznanja do konkretne akcije.

KROZ PRIZMU POTREBA: Analiza izazova i potreba LGBTIQ žena u Crnoj Gori

Publikacija [Kroz prizmu potreba](#) (klikni za online verziju) donosi pregled iskustava LGBTIQ žena u Crnoj Gori kroz prizmu svakodnevnih prepreka, dostupnosti podrške i načina na koje društvene norme oblikuju njihov osjećaj sigurnosti i pripadanja. Fokus je stavljen na to kako se višestruka marginalizacija odražava na životne izbore, odnose sa institucijama i mogućnost ostvarivanja osnovnih prava.

Kroz pažljivo strukturisano istraživanje, publikacija bilježi situacije u kojima LGBTIQ žene nailaze na nerazumijevanje, nevidljivost ili otvorenu diskriminaciju, ali i trenutke u kojima sistem pokazuje kapacitete za podršku. Posebno su analizirani obrasci nasilja, prepreke u pristupu uslugama i načini na koje žene same procjenjuju dostupnost sigurnih prostora i profesionalne pomoći.

Publikacija nudi jasan pregled potreba koje se ponavljaju u iskustvima ispitanica i ukazuje na oblasti u kojima je neophodno unaprijediti institucionalne prakse, profesionalne standarde i međusektorsku saradnju. Štampana je u **150 primjeraka**, sa namjerom da bude dostupna organizacijama, institucijama i stručnjacima koji rade u oblastima rodne ravnopravnosti, socijalne zaštite i ljudskih prava.

ŠKOLA ZA SVE: Percepcija i stanje marginalizovanih mladih u srednjim školama Crne Gore

Publikacija **Škola za sve** ([klikni za online verziju](#)) donosi uvid u to kako pedagoško-psihološke službe srednjih škola u Crnoj Gori doživljavaju položaj marginalizovanih mladih i kapacitete školskog sistema da odgovori na njihove potrebe. Fokus je na profesionalnim procjenama stručnih radnica koje svakodnevno rade sa učenicima i najbolje poznaju dinamiku školskog okruženja, njegove mogućnosti, ali i njegove granice.

Kroz analizu njihovih stavova, publikacija otvara pitanja dostupnosti podrške, prepoznatljivosti problema i spremnosti škola da se nose sa različitim oblicima marginalizacije – od socio-ekonomskih prepreka, preko diskriminacije, do nedostatka sigurnih prostora za mlade koji se suočavaju sa višestrukim izazovima. Posebno se razmatra koliko škole zaista funkcionišu kao inkluzivna mjesta i gdje se u praksi pojavljuju pukotine koje utiču na osjećaj pripadanja i dobrobit učenika.

Publikacija sumira ključne uvide stručnih radnica i nudi smjernice za unapređenje školskih politika, međusektorske saradnje i profesionalne podrške. Štampana u **150 primjeraka**, namijenjena je školama, institucijama i organizacijama koje rade sa mladima i predstavlja važan resurs za razumijevanje stvarnog stanja inkluzivnosti u srednjim školama Crne Gore.

SUĐENJE MRŽNJI

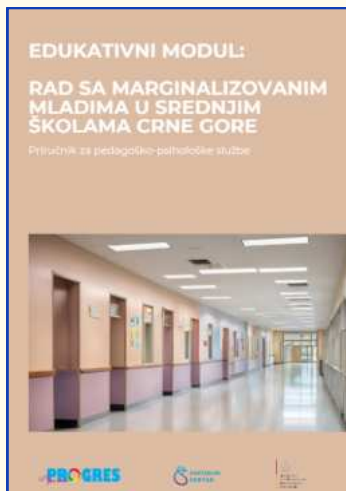
Publikacija **Suđenje mržnji** ([klikni za online verziju](#)) bavi se time kako pravni sistem Crne Gore prepoznaje, procesuiri i sankcioniše nasilje i diskriminaciju motivisanu mržnjom prema LGBTI osobama. Kroz pregled zakonskih rješenja, sudske prakse i institucionalnih procedura, publikacija otvara pitanje koliko je postojeći okvir zaista funkcionalan u zaštiti žrtava i u kojoj mjeri se mehanizmi zaštite primjenjuju u praksi.

Poseban fokus stavljen je na to kako se kvalifikuju krivična djela motivisana mržnjom, kako se prikupljaju dokazi, na koji način se vodi postupak i gdje se uočavaju praznine koje utiču na efikasnost zaštite. Publikacija analizira i ulogu policije, tužilaštva i sudova, ukazujući na razlike između normativnih obaveza i stvarnih institucionalnih kapaciteta. Time se otvara prostor za razumijevanje zašto se određeni slučajevi ne prepoznaju kao zločini iz mržnje i kako to utiče na osjećaj sigurnosti LGBTI zajednice.

Publikacija donosi i preporuke za unapređenje prakse – od preciznijeg evidentiranja motiva mržnje, preko jačanja stručnih kapaciteta, do boljeg međusektorskog odgovora. Štampana u **300 primjeraka**, namijenjena je pravnicima, institucijama, organizacijama civilnog društva i svima koji se bave ljudskim pravima, kao alat za razumijevanje postojećih izazova i unapređenje zaštite LGBTI osoba u Crnoj Gori.

EDUKATIVNI MODUL: Rad sa marginalizovanim mladima u srednjim školama Crne Gore

Edukativni modul ([klikni za online verziju](#)) je razvijen kao praktičan alat za pedagoško-psihološke službe koje svakodnevno rade sa mladima u srednjim školama i susreću se sa različitim oblicima marginalizacije, diskriminacije i socijalne ranjivosti. Za razliku od analitičkih publikacija, priručnik je koncipiran tako da stručnim radnicama ponudi konkretne metode, postupke i preporuke koje mogu odmah primijeniti u radu sa učenicima.

Sadržaj priručnika obuhvata pregled najčešćih situacija u kojima se marginalizovani mladi nalaze, načine prepoznavanja rizičnih obrazaca, kao i pristupe koji doprinose stvaranju sigurnog, podržavajućeg i inkluzivnog školskog okruženja. Poseban akcenat stavljen je na komunikacijske tehnike, procjenu potreba, krizne intervencije i saradnju sa drugim institucijama, kako bi stručne službe imale jasne korake u situacijama koje zahtijevaju brzu i osjetljivu reakciju.

Priručnik je razvijen tako da prati realnost školskog sistema u Crnoj Gori i da odgovori na izazove koje su same stručne radnice identifikovale u praksi. Kao online izdanje, dostupan je svim školama i profesionalcima, čime se osigurava široka primjenjivost i kontinuirana upotreba u radu sa mladima koji se suočavaju sa različitim oblicima marginalizacije.

LJUDSKA PRAVA I MLADI U CRNOJ GORI: Jačanje kapaciteta mladih za aktivno građanstvo i participaciju

Edukativni modul za mlade (klikni za online verziju) razvijen je kao set praktičnih materijala namijenjenih organizacijama, školama i omladinskim grupama koje žele da rade sa mladima na razvoju aktivnog građanstva. Za razliku od klasičnih priručnika, ovaj modul funkcioniše kao „alatna kutija“ – nudi jasne korake, vježbe i scenarije aktivnosti koje se mogu realizovati tokom višednevnih radionica, treninga ili omladinskih kampova.

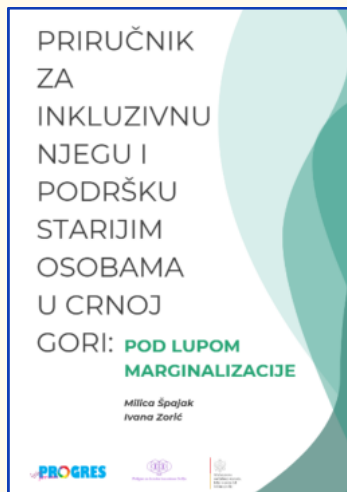
Sadržaj modula obuhvata teme poput građanske participacije, kritičkog mišljenja, društvene odgovornosti i uloge mladih u procesima donošenja odluka. Poseban akcenat stavljen je na metode koje podstiču učenje kroz iskustvo: simulacije, grupne zadatke, diskusije, mapiranje problema u zajednici i razvoj malih akcijskih inicijativa. Modul je osmišljen tako da facilitatori mogu lako da ga prilagode različitim grupama mladih, bez obzira na njihovo prethodno znanje ili nivo angažovanosti.

Kao online izdanje, modul je dostupan svima koji žele da rade na osnaživanju mladih i razvoju njihovih građanskih kompetencija. Njegova svrha je da pruži strukturisan, ali fleksibilan okvir koji mladima omogućava da prepoznaju sopstvenu ulogu u društvu i da razviju vještine potrebne za aktivno učešće u zajednici.

POD LUPOM MARGINALIZACIJE: Priručnik za inkluzivnu njegu i podršku starijim osobama u Crnoj Gori

Priručnik za inkluzivnu njegu (klikni za online verziju) nastao je kao odgovor na rastuću potrebu da se starijim osobama u Crnoj Gori obezbijedi njega koja je istovremeno profesionalna, dostupna i osjetljiva na različite oblike marginalizacije. Fokus publikacije je na tome kako stariji ljudi - posebno oni koji žive sami, u siromaštvu, bez porodične podrške i/ili pripadaju nekoj marginalizovanoj grupi, nerijetko i višestruko marginalizovani - doživljavaju sistem brige i gdje se u praksi pojavljuju praznine koje utiču na njihovo zdravlje, sigurnost i dostojanstvo.

Priručnik kombinuje pregled postojećih servisa sa praktičnim smjernicama za rad pružalaca usluga, kako institucionalnih tako i vaninstitucionalnih. Posebno su obrađene teme poput prepoznavanja zanemarivanja, komunikacije sa starijim osobama koje su izložene diskriminaciji, procjene potreba u kućnim uslovima i načina na koje različiti sektori - zdravstvo, socijalna zaštita, lokalne službe i civilni sektor - mogu efikasnije sarađivati. Cilj je da se profesionalcima ponudi jasan, primjenjiv okvir koji unapređuje kvalitet brige i smanjuje rizik od isključenosti.

Publikacija je štampana u **150 primjeraka** i namijenjena je njegovateljima, socijalnim radnicima, zdravstvenim radnicima, lokalnim službama i organizacijama koje rade sa starijim osobama. Kao resurs, ona podstiče razvoj inkluzivnih praksi i jačanje mreže podrške, kako bi starije osobe - bez obzira na identitet, porodičnu situaciju ili društveni status - imale pristup njezi koja poštuje njihova prava i potrebe.

Izveštaj o potrebama marginalizovanih mladih osoba i njihovih porodica

Izveštaj o potrebama (klikni za online verziju) donosi pregled stvarnih, svakodnevnih potreba marginalizovanih mladih osoba i njihovih porodica u Crnoj Gori, sa fokusom na to kako se različiti oblici ranjivosti odražavaju na život u domaćinstvu. Publikacija se bavi time kako mladi i njihove porodice doživljavaju dostupnost podrške, koje prepreke najčešće prepoznaju i na koji način se nose sa izazovima koji utiču na njihovu dobrobit, obrazovanje, mentalno zdravlje i osjećaj sigurnosti.

Kroz prikupljanje informacija od pedagoško-psiholoških službi ali i zaposlenih u centrima za socijalni rad, izveštaj bilježi iskustva mladih i njihovih porodica iz prve ruke. Ovakav pristup omogućio je da se čuju nijanse svakodnevnih situacija koje se često ne vide u formalnim sistemima:

od načina na koji porodice raspoređuju ograničene resurse, do emocionalnih i socijalnih tereta koje nose mladi koji se suočavaju sa marginalizacijom. Upravo kroz ove lične priče postaje vidljivo gdje podrška izostaje, kako se potrebe gomilaju i koje vrste pomoći bi zaista napravile razliku u njihovom životu.

Izveštaj nudi pregled ključnih oblasti u kojima je neophodno jačati institucionalne servise, međusektorsku saradnju i dostupnost informacija, kako bi se mladima i njihovim porodicama obezbijedila stabilnija i pravednija podrška. Publikacija je štampana u **200 primjeraka** i namijenjena je institucijama, organizacijama i stručnjacima koji rade sa mladima, kao resurs koji pomaže da se bolje razumiju realni uslovi u kojima marginalizovani mladi odrastaju.

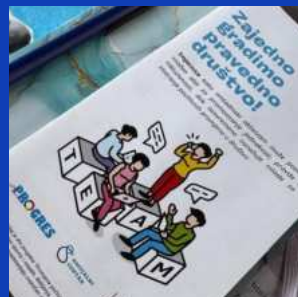

INFORMATIVNI I EDUKATIVNI MATERIJALI

Kroz cijelu godinu, uz obimne publikacije i istraživačke procese, razvijali smo i kraće informativne materijale koji služe kao brzi, pristupačni resursi za različite zajednice sa kojima radimo. Ovi lifleti i brošure nastali su iz potrebe da se ključne informacije prenesu jasno, jednostavno i odmah primjenjivo - bilo da je riječ o starijim osobama kojima je potrebna podrška u svakodnevnoj njezi, mladima koji traže načine da se uključe u društvene procese, ženama koje se suočavaju sa diskriminacijom na radu ili građanima koji žele da razumiju svoja prava i prepoznaju oblike nasilja i diskriminacije.

Dok su ovi materijali nastajali kao kratki i praktični resursi, njihova stvarna vrijednost pokazala se tek kroz široku distribuciju u zajednici kojoj smo posvetili posebnu pažnju. Tokom godine odštampali smo i podijelili **više od 5.000 lifleta i brošura** u svim opštinama Crne Gore, ciljano ih usmjeravajući ka zajednicama kojima su namijenjeni. Paralelno sa fizičkom distribucijom, pripremali smo i elektronske verzije svih materijala, kako bi bili javno i trajno dostupni, bez obzira na to gdje se neko nalazi ili kakav pristup informacijama ima. Na taj način, ovi kratki formati postali su mali, ali pouzdani elementi naše šire slike - dopunjujući veće publikacije i servise baš onako kako se u našoj glavnoj analogiji pojedinačni dijelovi uklapaju u cjelinu koja ima smisla tek kada je dostupna svima.

Informacije u ovim materijalima bile su koncizne, jasne i direktne, oblikovane tako da ljudima ponude ono što im je najpotrebnije u trenutku kada im je najpotrebnije. Lifleti kreirani u okviru projektnih aktivnosti uvijek su sadržali i podatke o servisima podrške koji su bili dostupni kroz projekat, kao i kontakte naše organizacije i partnerskih službi koje su relevantne za temu svakog materijala. Time su ovi resursi funkcionisali ne samo kao informativni sadržaji, već i kao praktične ulazne tačke ka stvarnoj pomoći.

• Briga o starijima

Liflet pruža starijim osobama jednostavne i praktične informacije o dostupnim uslugama kućne njege, savjetima za očuvanje zdravlja, kao i mogućnostima podrške u zajednici. Sadržaj je koncipiran tako da bude lako razumljiv i odmah primjenjiv - od preporuka za svakodnevnu brigu o tijelu i mentalnom zdravlju, do objašnjenja kako funkcionišu kućne posjete i kome se mogu obratiti za dodatnu pomoć. U lifletu su jasno istaknuti kontakti naše organizacije i partnerskih servisa, kako bi svaka starija osoba imala direktan put do podrške koja joj je potrebna i koju zaslužuje.

• Zajedno gradimo pravedno društvo

Materijal ima za cilj da mladima približi ideju aktivnog građanstva i pokaže im konkretne načine na koje mogu da se uključe u društvene procese. Kroz jednostavne i motivišuće poruke, materijal objašnjava mehanizme omladinskog aktivizma, mogućnosti za učešće u donošenju odluka, načine umrežavanja i primjere kako mladi mogu postati pokretači promjena u svojim zajednicama. Kontakt lista doprinosi direktnom pristupu podršci, informacijama i prostorima u kojima mladi mogu da razvijaju svoje ideje i inicijative.

• Ravnopravnost nije privilegija

Brošura donosi sažeta istraživačka zapažanja o neravnopravnom tretmanu žena u radnom okruženju i tokom procesa zapošljavanja. Kroz jasne primjere i prepoznatljive situacije, materijal ističe najčešće oblike diskriminacije sa kojima se žene susreću - od uskraćivanja mogućnosti napredovanja do nepravednih kriterijuma pri zapošljavanju. Cilj lifleta je da ženama pomogne da prepoznaju diskriminatorne prakse, razumiju svoja prava i znaju kome se mogu obratiti za podršku. U materijalu su istaknuti kontakti naše organizacije i partnerskih servisa koji pružaju savjetodavnu i pravnu pomoć u slučajevima diskriminacije.

- **Zapiši - Sačuvaj - Reaguj**

Interaktivna brošura osmišljena je kao praktičan alat koji osobama koje doživljavaju rodno i/ili polno zasnovanu diskriminaciju pomaže da pravovremeno zabilježe sve ključne informacije o događaju. U trenucima kada je teško sabrati misli, brošura služi kao pouzdani saveznik: vodi korisnicu kroz osnovna pitanja, olakšava strukturisanje činjenica i priprema materijal koji može biti korišćen u daljem postupku zaštite. Popunjena brošura može se predati policiji kao dio prijave, koristiti kao osnov za obraćanje Ombudsmanu ili poslati našem timu radi dobijanja besplatnog pravnog savjeta. Na taj način, ovaj materijal predstavlja prvi korak ka pravnoj zaštiti - jednostavan, dostupan i osmišljen da osnaži osobe koje se suočavaju sa diskriminacijom da zapišu, sačuvaju i reaguju.

- **Nasilje ima mnogo lica. Nijedno nije prihvatljivo.**

Liflet razvijen je kao alat za osnaživanje LGBTIQ žena kroz prepoznavanje različitih oblika nasilja i jasne informacije o dostupnim servisima podrške. Materijal je namijenjen i zajednici i stručnim saradnicama, ali i onima koje informacije traže diskretno - zato je, pored fizičke distribucije, pripremljena i digitalna verzija koja omogućava anonimnost i brzi pristup u kriznim situacijama. Liflet prepoznaje širok spektar nasilja, od psihičkog i ekonomskog do institucionalnog i partnerskog, i nudi konkretne korake, kontakte i servise kojima se žene mogu obratiti za pomoć. Cilj materijala je da informiše, poveže i pruži osjećaj sigurnosti onima koje se suočavaju sa nasiljem.

- **Životno partnerstvo lica istog pola**

Materijal pruža osnovne i praktične informacije o postupku sklapanja životnog partnerstva za istopolne parove, uključujući ključne korake, potrebnu dokumentaciju i prava koja iz partnerstva proističu. Materijal je izrađen na crnogorskom i engleskom jeziku kako bi bio dostupan što širem krugu korisnika. U lifletima su jasno istaknuta i uputstva za korišćenje besplatnog pravnog servisa naše organizacije, koji pruža podršku tokom procesa registracije i ostvarivanja prava iz Zakona. Cilj materijala je da pruži pouzdane informacije i olakša pristup pravnoj zaštiti i ravnopravnom tretmanu.

KAMPANJE

Tokom 2025. godine sprovodili smo više kampanja usmjerenih na senzibilisanje javnosti, rušenje tabua i otvaranje prostora za razgovor o temama koje su često potisnute ili pogrešno shvaćene. Svaka kampanja imala je svoj fokus, ali i zajednički cilj: mobilizacija pojedinaca da budu aktivni učesnici u procesu stvaranja pravednijeg društva.

Kroz različite formate - od vizuelnih poruka i digitalnih sadržaja do aktivnosti u zajednici - nastojali smo da dopremo do što većeg broja pojedinaca i da ih ohrabrimo da budu dio razgovora a ne posmatrači. Ove kampanje nisu bile samo infornativnog karaktera, već i poziv na empatiju, solidarnost i aktivno učešće u promjenama. Svaka od njih imala je zadatak da skine "tabu" etikete sa tema koje se tiče nasilja, diskriminacije, mentalnog zdravlja, rodne ravnopravnosti, reproduktivnog zdravlja i ljudskih prava.

Porgres kontinuirano nastoji da podstakne širu javnost na razgovor o temama otvoreno, hrabro i bez straha.

Zakoni su tu da se koriste! (kampanja za pravnu zaštitu LGBTI osoba)

Kampanja „Zakoni su tu da se koriste!“ bila je usmjerena na podsjećanje LGBTI osoba da njihova prava postoje, da su primjenjiva i da mogu biti korišćena kao stvarni mehanizam zaštite od diskriminacije i govora mržnje. U fokusu je bilo osnaživanje zajednice da prepozna diskriminaciju, da zna kome može da se obrati i da razumije da institucionalna **podrška nije apstraktna, već dostupna i dostižna**.

Kroz seriju vizuelnih i informativnih objava predstavili smo rezultate besplatnog pravnog savjetovanja, u okviru kojeg je više od stotinu osoba dobilo individualnu podršku u vezi sa diskriminacijom, porodičnim odnosima i pristupom zdravstvenim uslugama. Kampanja je naglašavala da pravo nije privilegija i da zakon važi za sve – bez izgovora, prebacivanja nadležnosti ili ignorisanja prijava.

Poseban akcenat stavljen je na koncept „koncentričnog kruga podrške“, koji prikazuje kako promjena počinje od pojedinaca: od službenika koji daju tačne informacije, saveznika koji reaguju na govor mržnje, do institucija koje štite ljudska prava. Kampanja je uključivala i **video materijal posvećen zaustavljanju govora mržnje**, sa jasnom porukom da svako ima ulogu u stvaranju sigurnijeg prostora.

Zajedno za treće doba (*kampanja o dostojanstvu i podršci starijim osobama*)

Kampanja „Zajedno za treće doba“ bila je posvećena podizanju svijesti o tome da **starost nije samo broj godina, već skup različitih identiteta, iskustava i potreba koje se prepliću**. U društvu u kojem se starije osobe često suočavaju sa nevidljivošću, kampanja je imala za cilj da skine tabu sa tema dostojanstva, brige i dostupnosti podrške, te da pokaže da je intersekcionalni pristup ključan za razumijevanje njihovog položaja.

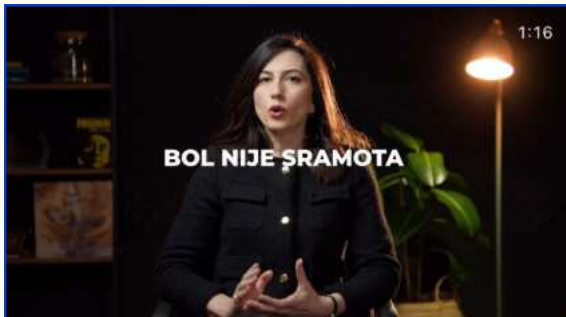
Kroz seriju video izjava socijalnih radnica i psihološkinje, kampanja je otvorila prostor za razgovor o tome kako izgleda svakodnevni rad sa starijim osobama i koje prepreke i potrebe stručnjaci prepoznaju u praksi. Njihovi glasovi naglasili su da je međusektorska saradnja - između institucija, civilnog sektora i zajednice - neophodna kako bi starije osobe imale pristup podršci koja je dostojanstvena, dostupna i prilagođena njihovim stvarnim životnim okolnostima.

U okviru kampanje predstavljen je i zajednički video sadržaj u kojem predstavnici centara za socijalni rad i aktivisti civilnog sektora upućuju poruku starijim osobama u Crnoj Gori: da dostojanstvo ne prestaje sa godinama, već postaje još važnije. Ovaj video istakao je da način na koji brinemo o najstarijima odražava vrijednosti društva koje gradimo i budućnost koja čeka sve nas. Svaka izgovorena riječ bila je izraz poštovanja prema generacijama koje su stvarale temelje zajednice u kojoj živimo.

Kampanja je pokazala da solidarnost nije samo koncept, već praksa koja se gradi kroz razumijevanje, vidljivost i spremnost da se reaguje. Poruka „**Vrijeme je za dostojanstvenu dob**“ postala je poziv da starost posmatramo kao životnu fazu koja zaslužuje brigu, sigurnost i punu društvenu pažnju.

Bol nije sramota (kampanja za menstrualno odsustvo)

Kampanja je pokrenuta kao odgovor na stvarnost u kojoj hiljade žena svakog mjeseca rade pod jakim bolovima, gube svijest na radnim mjestima i ne mogu tražiti odsustvo bez straha od posljedica. U društvu gdje se menstrualno zdravlje i dalje posmatra kao tabu, kampanja je otvorila razgovor o tome koliko je ova tema povezana sa radnim pravima, zdravstvenom zaštitom i dostojanstvom žena. Posebno je istaknuto da strah od gubitka posla utiče na to da 61% žena u Crnoj Gori prekasno otkrije rak grlića materice, jer izostaju sa pregleda ili ih odlažu zbog radnih obaveza.

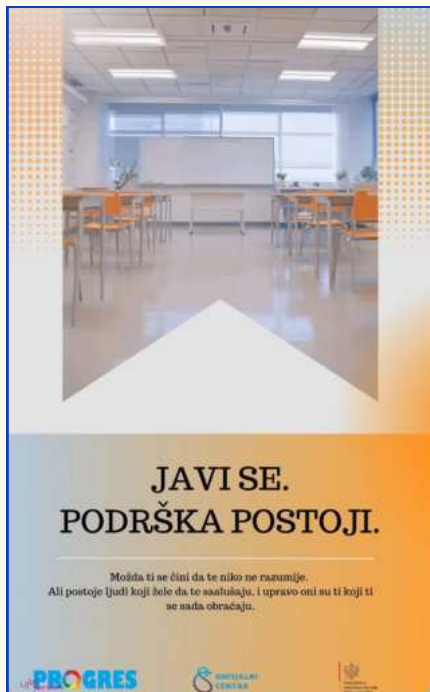

Ovom inicijativom podsjetili smo i na istorijski paradoks: prije pedeset godina, naše bake su imale pravo na menstrualno odsustvo, dok žene danas to pravo nemaju. Upravo zato, ključna poruka kampanje bila je poziv na usvajanje zakonskog rješenja koje bi omogućilo menstrualno odsustvo kao legitimno, zakonom zaštićeno pravo. Poruka „**Bol nije radna obaveza**“ postala je centralni motiv kampanje i poziv na solidarnost, razumijevanje i institucionalnu promjenu.

Kroz snažne vizuelne poruke i javno zagovaranje, kampanja je otvorila prostor za razgovor o menstrualnom zdravlju kao pitanju radnih prava i javnog zdravlja, a ne privatne „ženske stvari“. U partnerstvu sa **poslanicom Jevrosimom Pejović** i NVO Socijalni Centar uputili smo jasan zahtjev institucijama: vrijeme je da se zakon prilagodi stvarnim potrebama žena i da se prekine praksa u kojoj se bol normalizuje, a zdravstvene potrebe ignorišu.

Kampanja je mobilisala veliki broj građanki i građana, otvorila javnu debatu i pokazala da se promjena dešava onda kada se o tabu temama govori glasno, jasno i bez straha - u ime zdravlja, dostojanstva i ravnopravnosti.

Javi se, podrška postoji (*kampanja za mlade*)

Kampanja je nastala iz potrebe da se mladima u Crnoj Gori pošalje jasna, jednostavna i ljudska poruka: da je podrška stvarna, dostupna i da niko ne treba da prolazi kroz teške periode sam. U trenucima kada se mladi osjećaju nepripadajuće, neshvaćeno ili preplavljeno, kampanja je imala zadatak da skine tabu sa razgovora o emocionalnim poteškoćama i da normalizuje traženje pomoći kao čin snage, a ne slabosti.

Kroz video sadržaj u kojem učestvuju psiholozi, pedagozi, predstavnici centara za socijalni rad i aktivisti civilnog sektora, kampanja je okupila stručnjake iz različitih oblasti kako bi zajednički uputili poruku ohrabrenja. Njihove izjave naglašavale su da podrška postoji, da je dostupna bez obzira na identitet, porijeklo ili izazove sa kojima se mladi suočavaju, i da svako ima pravo da potraži pomoć kada mu je potrebna.

Očigledno je pokazana spremnost stručnjaka da stanu uz mlade ljude. Njihovo javno učešće poslalo je snažnu poruku solidarnosti i zajedničke odgovornosti: da **briga o mentalnom i emocionalnom zdravlju mladih nije samo profesionalna obaveza, već društvena vrijednost**. Kampanja je time otvorila prostor za razgovor, smanjila osjećaj izolacije i podsjetila mlade da nisu sami - i da uvijek postoji neko kome se mogu obratiti.

Otvoreno o nasilju *(serijal priča LGBTIQ žena)*

Serijal „Otvoreno o nasilju“ predstavljao je jedno od najintimnijih i najhrabrijih svjedočanstava koje je zajednica podijelila tokom godine. Kroz deset pisanih intervjua, LGBTIQ žene iz različitih djelova Crne Gore govorile su o iskustvima nasilja, socijalne izolacije, diskriminacije i odbačenosti – iskustvima koja su prečesto skrivena iza tišine, straha i nevidljivosti. Svaka priča bila je podsjetnik da nasilje nad LGBTIQ ženama ima mnogo oblika i da se često odvija u privatnim, porodičnim i institucionalnim prostorima gdje podrška izostaje.

Intervjui su prikupljeni u sigurnom okruženju, uz puno poštovanje anonimnosti i integriteta sagovornica. Žene koje su govorile za ovaj serijal dio su interne mreže organizacije, povezane dugogodišnjim povjerenjem, besplatnim servisima podrške i zajednicom koja se gradi kroz formalne i neformalne kanale. Upravo ta mreža omogućila je da se ove priče ispričaju bez straha, ali sa jasnom namjerom – **da se nasilje imenuje, da se o njemu govori i da se više nikada ne normalizuje.**

Na narednim stranama prikazujemo odabrane citate iz intervjua, dok su kompletne priče dostupne na našim društvenim mrežama. Na taj način, serijal je postao i alat za senzibilisanje javnosti, otvaranje razgovora i pružanje podrške ženama koje se suočavaju sa sličnim iskustvima.

”

Najteže mi je bilo kad sam prvi put pokušala da se autujem bliskoj prijateljici, a ona mi je rekla da je to 'faza'.

M.K. 24 godine, lezbijka

”

Najčešće se prećutkuje koliko to nasilje utiče na naše *mentalno zdravlje*.

I.T. 27 godina, lezbijka

”

Sve je ili-ili, a ja sam stalno *između*.

T.D. 33 godine, biseksualna žena

”

U vezi sam bila s muškarcem i tada su me svi tretirali kao 'normalnu', a kad sam bila s partnerkom, odjednom sam postala 'problem'.

S.B. 31 godina, biseksualna žena

”

Nasilje je bilo u tome što sam morala da biram između *sigurnosti i istine*.

D.R. 42 godine, lezbijka

”

Osjećala sam kao da moram da zaslužim osnovne stvari — *pažnju, sigurnost, prostor*.

J.V. 36 godina, queer žena

”

Ljudi misle da su to samo riječi, da možeš da 'isključiš telefon'.

K.L. 22 godine, biseksualna žena

”

U komšiluku me gledaju kao 'ušedelicu'.

45 godina, lezbijka
sagovornica potiče iz male sredine, strahuje od otkrivanja identiteta preko inicijala

”

Ljudi misle da
queer znači da si
'zbunjena'.

A.N. 38 godina, queer žena

”

Mnoge od nas su
prošle kroz
heteroseksualne
odnose jer
*nismo imale
izbora.*

B.A. 29 godina, lezbejka

Serijal je otvorio prostor za razgovor o nasilju koje se ne vidi uvijek spolja, ali ostavlja duboke posljedice. Svaka objavljena priča bila je poziv javnosti da čuje glasove žena koje su predugo bile ućutkivane, kao i poziv institucijama da prepoznaju specifične rizike sa kojima se LGBTIQ žene suočavaju. Kroz ove ispovijesti, zajednica je pokazala da hrabrost nije samo u preživljavanju, već i u dijeljenju iskustva kako bi druge žene znale da nijesu same.

Nasilje ima mnoga lica, nijedno nije prihvatljivo

U Crnoj Gori mnoge žene svakodnevno trpe različite oblike nasilja, a LGBTIQ žene su dodatno izložene rizicima koji često ostaju nevidljivi i neprepoznati. Video sadržaj otvorio je prostor za razgovor o toj stvarnosti, prikazujući nasilje koje se ne vidi uvijek spolja, ali ostavlja duboke posljedice. U okviru videa predstavljena su i anonimna svjedočanstva iz serijala „Otvoreno o nasilju“, u kojima LGBTIQ žene dijele iskustva psihičkog, fizičkog, ekonomskog i institucionalnog nasilja - iskustva koja društvo prečesto prećutkuje.

Centralna poruka bila je da je nasilje stvarno čak i kada ga ne vidimo, te da je odgovornost svih nas da ga prepoznamo, imenujemo i reagujemo. Poziv građanima i građankama bio je jasan: **vjerovati ženama, bez obzira na njihovo rodno određenje ili seksualnost**, i odbaciti svaki pokušaj opravdavanja nasilja. Time je otvoren prostor za senzibilisanje javnosti i rušenje tabua koji sprečavaju žene da potraže pomoć.

Sadržaj je završen konkretnim informacijama o tome gdje se može potražiti podrška u hitnim situacijama, čime je poslata poruka da nijedna žena ne treba da ostane sama u suočavanju sa nasiljem. Ovaj video predstavljao je snažan poziv zajednici i institucijama da preuzmu odgovornost i stanu uz žene koje svakodnevno trpe nepravdu.

(kampanja protiv nasilja)

SARADNJA SA MEDIJIMA

Tokom 2025. godine ostvarili smo stabilnu i vidljivu saradnju sa medijima, koji su redovno pratili naše aktivnosti i otvarali prostor za teme koje se tiču ljudskih prava, socijalne zaštite, rodne ravnopravnosti, mentalnog zdravlja i položaja starijih osoba. Mediji su izvještavali o našim obukama, panelima, kampanjama i programima podrške, ali i o širim društvenim pitanjima koja smo pokretali kroz javne nastupe i saopštenja. Posebno se izdvojila vidljivost povodom obilježavanja 15 godina rada organizacije, o čemu su portali objavili opširne tekstove, ističući naš dugogodišnji doprinos razvoju ljudskih prava u Crnoj Gori.

Naše aktivnosti u školama, centrima za socijalni rad i Domu za stare Podgorica imale su začajan odjek na portalima i društvenim mrežama dok su kampanje koje smo pokrenuli naišle na visoku zainteresovanost, te smo dobili važan medijski prostor, što je omogućilo da poruke koje šaljemo postanu vidljive i onima do kojih inače teško dopiremo. Mediji su prenosili i naše analize, preporuke i komentare, čime su doprinijeli da poruke koje šaljemo dopru do šire javnosti i da teme koje otvaramo ostanu vidljive i relevantne.

Programska direktorica Milica Špajak već pet godina obavlja funkciju članice Savjeta Radio Televizije Crne Gore, gdje doprinosi unapređenju standarda javnog servisa kroz dosljedno zalaganje za zaštitu ljudskih prava, profesionalno izvještavanje i inkluzivnost medijskih sadržaja. Kao dugogodišnja aktivistkinja i stručnjakinja za ljudska prava, u radu Savjeta prepoznata je po principijelnom pristupu, insistiranju na odgovornosti i jasnom razumijevanju zakonskog okvira koji uređuje rad nacionalnog javnog emitera.

Njeno prisustvo u Savjetu doprinosi jačanju transparentnosti, integriteta i usmjerenosti RTCG-a ka evropskim standardima javnog informisanja.

Bili smo prisutni u informativnim emisijama, davali izjave povodom aktualnih društvenih tema i učestvovali u programima koji se bave socijalnim politikama, obrazovanjem i institucionalnim praksama.

Nedjeljna emisija „Pretres“ na Radio Televiziji Crne Gore, koja se emituje dva puta mjesečno, predstavlja jedan od najvažnijih medijskih prostora za analizu društvenih tema, javnih politika i aktualnih pitanja od značaja za građane.

Predsjednica Upravnog odbora, Bojana Jokić je angažovana kao stalna sagovornica i komentatorka u emisiji, gdje doprinosi stručnim analizama iz oblasti ljudskih prava, rodne ravnopravnosti i položaja marginalizovanih zajednica. Njeno prisustvo u programu doprinosi kvalitetu javne debate i jačanju vidljivosti tema koje su često nedovoljno zastupljene u medijskom prostoru.

Ovakva saradnja tokom 2025. godine ojačala je povjerenje javnosti u naš rad, učinila naše programe dostupnijim i razumljivijim, i omogućila da se glas zajednice čuje jasnije i snažnije. Medijska vidljivost nije bila samo prateći element naših aktivnosti, već važan dio šire strategije da se društvene teme približe ljudima, da se otvori prostor za dijalog i da se podstakne odgovornost institucija i zajednice.

SPOLJNI ANGAŽMANI I PROFESIONALNO PREDSTAVLJANJE

Aktivno smo učestvovali u nizu eksternih događaja, stručnih skupova, konsultacija i sastanaka sa domaćim i međunarodnim partnerima. Ovi angažmani predstavljaju važan segment našeg rada, jer omogućavaju da perspektive zajednice i iskustva iz prakse budu direktno uključeni u procese kreiranja politika, procjene stanja i unapređenja institucionalnih mehanizama zaštite ljudskih prava. Kroz prisustvo na panelima, okruglim stolovima, fokus grupama i bilateralnim sastancima, organizacija je nastavila da doprinosi razvoju inkluzivnih standarda i jačanju odgovornosti institucija u oblastima rodne ravnopravnosti, socijalne zaštite i položaja marginalizovanih grupa.

Učešće na ovim događajima dodatno potvrđuje našu prepoznatljivost kao relevantnog i pouzdanog sagovornika u procesima koji zahtijevaju stručnost, iskustvenu praksu i dubinsko razumijevanje izazova sa kojima se suočavaju ranjive zajednice u Crnoj Gori. Posebno je značajno što su međunarodne organizacije i partnerske institucije prepoznale našu ulogu u procjenjivanju trenutnih trendova, identifikovanju sistemskih praznina i predlaganju održivih rješenja. Time se jača ne samo vidljivost organizacije, već i njen strateški doprinos razvoju politika zasnovanih na dokazima i potrebama zajednice.

Kroz ovakve procese nastavljamo da gradimo mostove između institucija, civilnog društva i međunarodnih aktera, doprinoseći stvaranju okvira u kojem se ljudska prava, inkluzija i ravnopravnost ne posmatraju kao deklarativne vrijednosti, već kao obavezujući standardi koji moraju biti dosljedno primijenjeni u praksi.

Učešće Bojane Jokić u Human Rights Advocacy Program (HRAP), Columbia University

Predsjednica Upravnog odbora, **Bojana Jokić**, u toku studijske godine 2024/2025 je bila **stipendistkinja (donator Harimman) prestižnog Human Rights Advocacy Program (HRAP) na Columbia University** (klikni na HRAP da saznaš više o programu) u New Yorku, jednom od najznačajnijih međunarodnih programa posvećenih jačanju kapaciteta lidera i liderki iz oblasti ljudskih prava. HRAP okuplja odabrane aktiviste iz cijelog svijeta, pružajući im intenzivnu akademsku, mentorsku i praktičnu podršku kako bi unaprijedili svoje zagovaračke strategije, institucionalne pristupe i međunarodne mreže saradnje.

Učešće Bojane Jokić (klikni na ime na vidiš Alumni stranicu) u ovom programu predstavlja izuzetan profesionalni domet, ali i važan iskorak za organizaciju, budući da HRAP stipendisti prolaze kroz rigorozan proces selekcije i **biraju se na osnovu dugogodišnjeg rada**, uticaja u zajednici i potencijala za dalji razvoj. (klikni na boldovani tekst da vidiš predstavljanje)

Važno je napomenuti da je bila jedna od ključnih govornica na panelu **"The Current State of LGBTIQ+ Rights Around the World"** (klikni na naslov panela da vidiš zvanično saopštenje Univerziteta). Kao predstavnica Crne Gore i regiona, Bojana je dala izuzetno važan doprinos diskusiji, predstavljajući realne izazove sa kojima se LGBTIQ+ osobe suočavaju u našem društvu.

U svom izlaganju istakla je da, iako je fizičkog nasilja manje nego ranije, duboko ukorijenjena stigmatizacija ostaje dominantan problem - sa oko 70% građana koji i dalje imaju negativne stavove prema LGBTIQ+ zajednici. Naglasila je i da politička polarizacija u Crnoj Gori ne donosi suštinske razlike u odnosu prema ljudskim pravima, jer obje strane uključuju izrazito konzervativne aktere. Time je jasno ukazala na složenost konteksta u kojem organizacija djeluje i na potrebu za dugoročnim, sistemskim pristupom.

Bojanino učešće na ovom panelu pozicioniralo je njen rad, ali i ad same organizacije sa njom na rukovodećoj poziciji, u globalnom okviru i potvrdilo njen status jedne od najprepoznatljivijih glasova iz regiona u oblasti ljudskih prava. Njeno izlaganje bilo je snažno, autentično i zasnovano na dugogodišnjem iskustvu, čime je dodatno ojačala međunarodnu vidljivost i kredibilitet organizacije.

Tokom boravka na Columbia University, Bojana je imala priliku da sarađuje sa međunarodnim ekspertima, institucijama i organizacijama koje oblikuju globalne standarde u oblasti ljudskih prava, što je dodatno osnažilo naše kapacitete za strateško zagovaranje i međunarodnu saradnju.

Njeno učešće u HRAP programu doprinijelo je jačanju vidljivosti Crne Gore na međunarodnoj sceni, ali i pozicioniranju organizacije kao relevantnog aktera u regionalnim i globalnim procesima zaštite ljudskih prava. Stečena znanja, kontakti i iskustva direktno se reflektuju na kvalitet našeg rada, posebno u oblastima institucionalnog zagovaranja, međunarodnog umrežavanja i razvoja politika zasnovanih na dokazima.

Ovaj uspjeh predstavlja ne samo lično priznanje Bojani Jokić, već i potvrdu dugogodišnjeg rada organizacije, njenog kredibiliteta i posvećenosti unapređenju položaja marginalizovanih grupa u Crnoj Gori.

Exemplum ducimus!

Okrugli sto Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu

Na poziv **Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu**, 28. maja 2025. prisustvovali smo okruglom stolu posvećenom unapređenju pristupa LGBTI osobama u sistemu socijalne i dječje zaštite. Događaj je moderirala **Bojana Jokić**, predsjednica Upravnog odbora LGBT Foruma Progres, koja je kroz iskustvene primjere otvorila razgovor o izazovima u praksi i institucionalnim barijerama.

Učesnici iz institucija i civilnog sektora ukazali su na nedostatak obaveznih edukacija, tihi diskriminaciju i rigidne procedure koje otežavaju pravovremenu podršku LGBTI osobama. Posebno je naglašena potreba za kontinuiranim senzibilisanjem stručnih radnika i usklađivanjem zakonskog okvira sa realnim životnim situacijama zajednice. Razgovor je otvorio i pitanje hitnog reagovanja u slučajevima kada su prava LGBTI osoba neposredno ugrožena, uz inicijativu da se razmotre posebne regulative za vanredne situacije. Zavod je potvrdio spremnost za saradnju sa civilnim sektorom i ohrabrio akreditaciju edukativnih programa.

Uprkos malom odzivu, događaj je pokazao da postoji jasna volja pojedinaca iz sistema i civilnog društva da zajednički rade na unapređenju položaja LGBTI osoba, uz poruku da su koordinacija, edukacija i institucionalna dosljednost ključni za stvarne promjene.

Priznanje „Buntarka“ za predsjednicu UO organizacije

Predsjednica Upravnog odbora, **Bojana Jokić**, dobila je posebno priznanje „**Buntarka**“ u okviru književnog festivala „I literatura ima žensko lice“, održanog 12. marta u organizaciji Poligona za žensku izuzetnost Sofija.

Priznanje je dodijeljeno ženama čiji rad, hrabrost i dugogodišnja posvećenost donose stvarne društvene promjene. Time je prepoznat Bojanin kontinuirani doprinos borbi za rodnu ravnopravnost, ljudska prava i podršku marginalizovanim zajednicama, kao i njen uticaj kao jedne od najprepoznatljivijih glasova savremenog aktivizma u Crnoj Gori.

Zbog njenog odsustva, nagradu je u njeno ime preuzela predstavnica organizacije.

Okrugli sto: Mladi u akciji

U aprilu smo prisustvovali okruglom stolu „Mladi u akciji – promocija ravnopravnosti i inkluzije u lokalnim sredinama“, koji je organizovala Inicijativa mladih za ljudska prava (YIHR). Predstavnica organizacije, **Ivana Zorić**, aktivno je učestvovala u razgovoru o ulozi mladih u unapređenju ravnopravnosti i inkluzije na lokalnom nivou, posebno ističući važnost njihovog učešća u kreiranju politika i praksi koje doprinose otvorenijim i pravednijim zajednicama.

Panel „Moć odlučivanja bez rodne ravnoteže“

Prisustvovali smo panelu „Moć odlučivanja bez rodne ravnoteže“ koji je organizovala Građanska alijansa u Plavoj sali Rektorata. Kao organizacija koja se godinama zalaže za rodnu ravnopravnost, učešće na ovom događaju bilo je prirodan nastavak našeg dugogodišnjeg angažmana. Razgovor je bio usmjeren na to kako obezbijediti da zakoni i strategije iz oblasti rodne ravnopravnosti ne ostanu mrtvo slovo na papiru, kao i na ispunjavanje ciljeva iz Direktive 2022/2381 i obaveza iz drugih pregovaračkih poglavlja koja se odnose na ravnopravnost žena i muškaraca.

Učešće na panelu omogućilo nam je da doprinesemo diskusiji o stvarnim izazovima u implementaciji politika i da ukažemo na važnost dosljedne primjene standarda koji garantuju ravnopravno učešće žena u procesima odlučivanja.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Posjeta predstavnice Savjeta Evrope – 9. maj

Dana 9. maja ugostili smo **predstavnicu Savjeta Evrope**, koja je izrazila interesovanje za naš rad i aktuelne izazove sa kojima se suočavaju marginalizovane zajednice u Crnoj Gori. Ovakve posjete potvrđuju značaj aktivnog angažmana nevladinih organizacija u oblasti ljudskih prava i inkluzije, kao i važnost međunarodne podrške u praćenju stanja na terenu. Posebno nas ohrabruje što smo prepoznati kao relevantan sagovornik i izvor procjene kada je riječ o položaju marginalizovanih grupa u državi.

Učešće u fokus grupi UN PSEA mreže

Bili smo dio fokus grupe **UN PSEA mreže** u Crnoj Gori, održane u kancelarijama Ujedinjenih nacija u Podgorici, gdje smo sa PSEA konsultantkinjom **Natašom Lambić** razgovarali o ključnim preprekama i rizicima sa kojima se LGBTIQ+ osobe suočavaju u pristupu zaštiti. Diskusija je obuhvatila razloge nepovjerenja i otežanog prijavljivanja nasilja, postojeće mehanizme podrške i njihove praznine, kao i mjere koje bi mogle unaprijediti sigurnost, prevenciju i odgovor na seksualno eksploatisanje i zlostavljanje. Biti dio ovakvih fokus grupa važno je jer omogućava da se glas zajednice direktno ugradi u procese procjene rizika i kreiranje međunarodnih standarda zaštite.

OČEKIVANJA I PLANOVI ZA 2026. GODINU

U 2026. godini fokus organizacije biće na razvoju i implementaciji nekoliko pionirskih inicijativa koje predstavljaju prvi takav model u Crnoj Gori. Pripremamo dvije digitalne platforme od posebnog značaja: prvu posvećenu procesu sklapanja životnog partnerstva osoba istog pola, koja će po prvi put objединiti sve informacije, procedure i podršku na jednom mjestu; i drugu, namijenjenu mladima, kao prostor za informisanje, savjetovanje i jačanje njihovih kapaciteta u oblastima mentalnog zdravlja, ljudskih prava i ličnog razvoja. Obje platforme imaju za cilj da unaprijede dostupnost informacija, smanje institucionalne barijere i pruže sigurnu, inkluzivnu i pristupačnu podršku korisnicima.

Posebno ističemo i aktivnost kojom će koordinirati **Dajana Maraš**, a koji se bavi izuzetno važnom temom - stvaranjem sigurnijih sportskih okruženja kroz prevenciju govora mržnje i diskriminacije. Ovaj projekat predstavlja značajan iskorak u oblasti koja je u Crnoj Gori još uvijek nedovoljno adresirana, a njegov uticaj očekujemo i na lokalnom i na nacionalnom nivou. Očekujte neka poznata imena u nekim sportskim ulogama!

Nastavljamo da sprovodimo besplatne servise podrške, koji već više od decenije predstavljaju jedan od najvažnijih stubova našeg rada. Ovi servisi su besplatni jer se obraćaju osobama koje se najčešće suočavaju sa ekonomskim, socijalnim i institucionalnim barijerama, te bi svaka finansijska prepreka dodatno ograničila njihov pristup sigurnosti, informacijama i stručnoj pomoći. Kontinuitet pružanja podrške je od ključnog značaja: on gradi povjerenje, omogućava dugoročno praćenje potreba zajednice i obezbjeđuje stabilan oslonac osobama koje se nalaze u kriznim, rizičnim ili diskriminatornim situacijama. Više od deset godina neprekidnog rada na terenu potvrđuje našu posvećenost, pouzdanost i sposobnost da odgovorimo na potrebe zajednice, ali i da ostanemo mjesto kojem se ljudi vraćaju - ne samo zbog stručnosti, već i zbog osjećaja sigurnosti, razumijevanja i podrške koju pružamo.

ZAKLJUČAK

Na početku ovog izvještaja koristili smo analogiju „prava na zrno graška“ kako bismo opisali stvarnost u kojoj radimo. Kao u priči, gdje jedno malo zrno može da se osjeti uprkos mnogim slojevima madraca, tako i u društvu postoje zakoni, strategije i institucije, ali problemi sa kojima se suočavaju marginalizovane osobe i dalje ostaju prisutni. Tokom 2025. godine nastavili smo da radimo upravo na tim mjestima gdje se ti problemi najjasnije vide - kroz servise podrške, edukacije, istraživanja i saradnju sa institucijama i organizacijama širom Crne Gore. Kroz obuke, publikacije, projekte i direktan rad sa zajednicama nastojali smo da doprinesemo boljem razumijevanju potreba marginalizovanih grupa i jačanju sistema podrške.

Istovremeno, iskustva sa terena pokazuju da formalni napredak ne znači uvijek i stvarne promjene u svakodnevnom životu ljudi. Pojedinačni slučajevi diskriminacije, nasilja ili institucionalnih prepreka i dalje ukazuju na to gdje je potrebno dodatno djelovanje i gdje postoje slabosti u sistemu. Zato naš rad ostaje usmjeren na kontinuiranu podršku zajednici, jačanje kapaciteta institucija i otvaranje prostora za dijalog i saradnju. Promjene u oblasti ljudskih prava zahtijevaju vrijeme, upornost i zajednički rad različitih aktera.

U narednom periodu planiramo da se još snažnije i asertivnije uključimo u međunarodne programe, mreže i partnerske inicijative, jer savremeni izazovi u oblasti ljudskih prava zahtijevaju upravo takvu vrstu saradnje. Regionalni i globalni projekti omogućavaju razmjenu znanja, pristup inovativnim praksama i jačanje kapaciteta koji prevazilaze nacionalne okvire, a istovremeno otvaraju prostor da iskustva iz Crne Gore budu prepoznata i valorizovana na međunarodnoj sceni. Naša namjera je da aktivno doprinosimo tim procesima, ali i da kroz njih obezbijedimo dodatne resurse, podršku i vidljivost za zajednice sa kojima radimo.

Na kraju, poruka ovog izvještaja ostaje jednostavna: slojevi zaštite i podrške postoje i važni su, ali njihov smisao je tek kada dopru do svakodnevnog života ljudi. Upravo zato nastavljamo da radimo na tome da se „zrno“ prepozna, razumije i postepeno uklanja.

*Vidimo se u 2026.
LGBT forum Progres*

KONTAKTI

www.lgbtprogres.me

info@lgbtprogres.me

lgbtforumprogresmne@gmail.com

[@lgbtforumprogres](#) (*instagram*)

<https://www.facebook.com/LGBTForumProgres>
(*facebook*)

[@LGBTFP](#) (*x*)